...మదైశ్వర్యేశ్వరం.

౧. ...

...ద్భాగవతా

య ౧౨వ స్కం...

యుక్...

ఇయ్యాది

సే...

చెన్నపురి రాజధాని కంతర్భాగంబై వుండే
...నంతపురాంతర్భూత ఘనగిరి సింహాసనమని పేరొం
...న పెనుగొండకుచేరి పినాకినీపశ్చిమభాగమణి ముక్తా
...తి నదీతటంబున విరాజమానంబైయుండు రెడ్డిపల్లి
...రణం హనుమాహ్వయునిచే రచితంబై బ్రహ్మశ్రీ
ముద్రము ...నారాయణశాస్త్రులవారిచేతను, చినకోట్ల
...నుమా... శాస్త్రులవారిచేతను పరిష్కరింపంబడి,

బెజవాడ మారుతీ ముద్రాక్షరశాలయందు
గుంపెని హనుమంతరావుచే
ముద్రింపబడియె.

1927.

శ్రీరామప్రసన్న.

శ్రీమద్రైశ్వర్యేశ్వర పీఠికా

౧ శ్రీమదష్టాదశపురాణము లందుత్కృష్టముగ నెన్నబడిన శ్రీమద్భాగవతాంతర్గత ప్రథమస్కంధ ౧౮వ యధ్యాయ ౧౯౨వ శ్లోకమునకు సమానమై॥ అపశబ్దంబుల గూడియున్ హరిచరిత్రాలాపముల్ । సర్వపాపపరిత్యాగము సేయుగావున హరింభావించుచున్ బాడుచున్ । జపములేయుచు వీనులన్వినుచు నశ్రాంతంబు కీర్తించుచున్ । తపసుల్ సాధులు ధన్యులౌదురుగదా తత్వజ్ఞ చింతాపుమా॥ అనిపారాశరులకు నారదుండును

౨ ద్వితీయస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమున ౧౨-౧౩ ॥శ్లో॥ ఈక్షేతచింతామయ మేవమీశ్వరం యావన్ననోధారణ యావతిష్ఠతే॥ ఏకైకశోంగానిధియాను భావతే పాదాది॥ దీనిననుసరించి ఆంధ్రమున పరమేశ్వరుని మనోధారణావశంబున నిలిపికొని తదీయచరణ గుల్ఫజానుజంఘాద్యవయవాంబులు గ్రమంబున నొకటినొకటి ప్రతిక్షణంబును ధ్యానంబుజేయవలయునని పరీక్షితునకు శుకుండును

౩ ద్వితీయస్కంధ సప్తమాధ్యాయ ౧౮వ శ్లోకానుసారముగ—మ॥ ఉపవాసవ్రత శౌచశీలముఖ సంధ్యోపాసనా గో పర్శిఖా । జపదానాధ్యయనాది కర్మముల మోక్ష ఘటికాప్రాకార । దచ్ఛపుభ క్త్రిన్ హరి పుండరీకనయనున్ హరి[illegible] । రమాకృపుబాపఘ్నుపరేశు నచ్యుతుని

[illegible] కుండినక॥ అని నారదునకు హిర
ణ్యగర్భుడును

[illegible]ంధ సప్తమాధ్యాయ ౪౯వ శ్లోకమునుసరిం
చి॥ వనతటాకోప వనయనవివాహ దేవ। భవననిర్మాణ
భూమ్యాది వివిధదాన। జపతపోవ్రతయోగ యజ్ఞముల
ఫలము। మామకస్తవఫలము సమంబుగావు॥ అని చతు
ర్ముఖునకు చతుర్భుజుండును

౨ తృతీయస్కంధ అష్టావింశాధ్యాయ ౧౭వ శ్లోకమాది
౩౩వ శ్లోకావధి పీతాంబరుని ప్రత్యంగభూషణాయుధ
వైజయంతి, పీతాంబరా, సన మాలా నులేపన గమనా
దుల వర్ణించవలయునని దేవహూతికి కపిలుండును

౩ చతుర్థస్కంధ చతుర్వింశాధ్యాయమున నమః పంకజ
నాభాయయను ౪౫వ శ్లోకాది ౭౯వ శ్లోకాంత్యము ధిగ
పై చెప్పినచొప్పున ప్రచేతనులకు పశుపతియును

౪ షష్ఠస్కంధాష్టమాధ్యాయమున నామరూపాస్త్రకీర్త
నాత్॥ గరుడోభగవాన్-విష్వక్సేనస్యవాహనం। హారే
ర్నామ రూప యానా యుధాసినః॥ భూషణాయుధ లిం
గాభ్య॥ ఇవికీర్తించవలయునని ఇంద్రునకు విశ్వరూ
పుండును

౫ సప్తమస్కంధ ప్రథమాధ్యాయ ౩౦వ శ్లోకంబుననుస
రించి [illegible]మిన్నైన కామంబుననైన [illegible]
[illegible]భక్తినైన। దగిలి దలప నఖిలాత్మునగు హరి
[illegible]చ్చు నేర్పుసేయడతడు॥ అని ధర్మజునకు నారదుండును

౯ అష్టమస్కంధ చతుర్థాధ్యాయంబున గిరి కానన పాదప
త్రిమూర్తి ఆయుధ భూషణ శేష గరుడ ప్రహ్లాద ఋషి
మత్స్యాద్యవతార దశావతార కృతకీర్తన సూర్య సోమ
పావ ప్రణవ ధర్మ తప సత్య వేద వేదాంగ శాస్త్ర
గో భూసుర సాధు పతివ్రత దాక్షాయణీ నదీ నద సము
ద్ర నసురతరు ఐరావత మమృత ధ్రువ బ్రహ్మర్షి పు
ణ్యశ్లోకులను సమాహితచిత్తులై దలంచు వారలకు మదీయ
విమలగతి నిత్తునని దైత్యాదులకు దైత్యారియును

౧౦ భారతః పంచమో వేదా యనుస్మృత్యాను సారముగ
నత్యంతా చరణీయముననుండు శ్రీభారతేతిహాసాంతర్గత
అనుశాసనికపర్వమున త్రిమూర్తులను వినాయక విశాఖ
వహ్ని వాయు చంద్రాదిత్య శక్ర యమ వరుణ కుబేర
సుర సముద్ర నదీ నద మరు దశ్వినీ వసు రుద్ర పితృ
సిద్ధ మున్య ప్సరస ధర్మ తప సత్య మహో రాత్ర గ్ర
హ తారక మాస ఋతు వత్సర వైనతేయ శార్ఙ్గవేయ క్షే
త్రారణ్య శైల దిఙ్నభో భూ భూరుహ భూసుర చక్ర
వర్తి రాజులభక్తిని దలంచి కీర్తించి నమస్కరించిన ఈ స
మూహంబంతయు నన్నురక్షించుగావుతమని ఇచ్చింగోరిన
పాపభయాపద దారిద్ర్యవ్యాధి శోకనివారకం బగునని
ధర్మజునకు భీష్ముండును

౧౧ పరాశరసంహితాయాం॥ ప్రాతస్సూర్యోదయాత్పూర్వం
ఘటికాత్రయమాత్రకే । ప్రపన్నః ప్రాఙ్ముఖోత్థాయ
హరిర్హరిరితి బ్రువన్ । ప్రక్షాళ్యకరపాదౌచ గంభూషా

CHECKED-93

చమనంతరం । ప్రచైకాంతి శుచౌ దేశే కుర్యాన్నుర్వాది కీర్తనం । శ్రీమన్నారాయణస్యైవం కీర్తనం భావయా పివా । ప్రపత్త్యామనసావాచా గృహీభిక్షుశ్చ కారయేత్ । కూర్మాదీన్ దివ్యలోకాన్ తదనుమణిమయం మంటపంతత్ర శేషం తస్మిన్ ధర్మాదిపీఠం తదుపరికమలం చామరగ్రాహిణీశ్చ । విష్ణుం దేవీం విభూషా యుధ గణ మురగం పాదుకే వైనతేయం సేనేశం ద్వారపాలాన్ కుముదముఖగణాన్ విష్ణుభక్తాన్ ప్రపద్యే॥ గృహస్థుడు యతులు ఆదిత్యోదయాత్పూర్వ త్రిఘటికాసమయంబున ప్రాఙ్ముఖుండై లేచి కృష్ణకృష్ణయని ఉచ్చరించి కరపాదప్రక్షాళన గండూషాచమనంబు లొనర్చి పరిశుద్ధస్థలంబున నాసీనుండై ముందు గురుస్మరణ గావించి పిదప పద్మనాభుని పద్మాలయను మనోవాక్కర్మంబుల స్తుతించి తల్లోకాసన పాదుక భూషణా యుధ శేష గరుడ విష్వక్సేన జయాది ద్వారపాలక చామరగ్రాహిణీ విష్ణుభక్తులన్నుతించవలయునని నుడివియుండుటయును

౨ సాత్వతశాస్త్రే॥ సముద్ధాయార్ధరాత్రేధజిత నిద్రోజితశ్రమః కమండలూస్థితేనైవ సమాచమ్య తువారిణా । గురూన్ దేవాన్ నమస్కృత్య హ్యుపవిశ్యాజినాసనః॥ అర్ధరాత్రి పిదప నిద్రవిడచి లేచి ఆచమనంబు చేసి మృగచర్మాసనుండై గురుస్తుతి గావించి పిమ్మట దేవుఁ బొగడమని దెలియుచున్నది.

౧౩ కూర్మపురాణే॥ బ్రాహ్మేముహూర్తే ఉత్థాయధర్మమర్థం
చ చింతయేత్॥ కాయక్లేశంతదుద్భూతం ధ్యాయీతమ
నసేశ్వరం॥ పంచపంచ ఉషఃకాలమనగా ఉదయాత్పూ
ర్వం మూడుపదమందు రెండుఘడియల సమయంబున
నిద్రవర్జితుడై చతుర్విధపురుషార్థ చింతనంబు గావించి
మనంబున వనమాలినిధ్యానించుమని తెల్పుచున్నది.

౧౪ పారమేశ్వరసంహితాయాం॥ సంప్రబుద్ధప్రభాతేతు ఉత్థా
యశయనేస్థితః । నామ్నాసంకీర్తనం కుర్యాత్ షో-
శానాం ప్రయత్నతః । ఓంనమో వాసుదేవాయనమ
స్సంకర్షణాయతే । ప్రద్యుమ్నాయ నమస్తేస్తు అని
రుద్ధాయతేనమః । క్రమశః కేశవాదీనాం యావద్దామో
దరం ద్విజః । నమోనమః కేశవాయ నమోనారాయ
ణాయచ । మాధవాయనమశ్చైవ గోవిందాయనమస్తతః
విష్ణవేధనమస్కుర్యాన్నమస్తేమధుసూదన । నమస్త్రి
విక్రమాయాథ హృషీకేశాయతేనమః । నమస్తే పద్మనా
భాయ నమోదామోదరాయచ । దివ్యనామావతారా
ణాం దశానామధకీర్తనం । ఏకశృంగాదికానాంతు విఖ్యా
తః క్రమశః ప్రభో । నమస్తేమీనరూపాయ కమఠాయ
నమస్తతః । నమస్త్వాదివరాహాయ నారసింహా
యతేనమః । నమోవామనరూపాయ నమోరామత్రి
యాయచ । కుఠారజ్యాహలస్త్రాయనమః కృష్ణాయవేధసే
కల్కిర్విష్ణోనమస్తేస్తు సర్వంసంపఠేవద్విజః । యథాస్థిత
క్రిష్ణైవ భేదాంస్త్వేతాంహరేర్విభోః । నమస్కుర్యా

ప్రభాతేతు యోగాంతేతు దినక్షయే । శబ్దేనోచ్చరిత
శ్చైవ స్పృహ్యాప్తిజనకేనతు । స్తోత్రాణీనాథ మంత్రాణి
ఉదీర్యాన్యాని నైతతః॥ సత్వగుణాధికసమయమను ప్రాతః
కాలంబున శయనంబునుంచిలేచి వేరుస్థలంబున కూర్చొని
సత్వగుణంబుగలవాడై విష్ణుషోడశనామంబులును దశావ
తారనామంబులును తదవతారకీర్తనంబులును ప్రణవా
క్షరాదిగ ధ్వనిజేయక ఆనందముచే మనంబున నుచ్చరిం
చవలయునని మహాదేవుడు నుడివియుండెడిని

౧౫ హారీతస్మృతౌ॥ ప్రత్యూషేసహసోత్థాయ సమ్యగాచ
మ్యవారిణా । వైకుంఠపరమవ్యోమ్ని దుగ్ధాబ్ధౌ వైష్ణవే
పదే । అనంతభోగిపర్యంకే సమాసీనం శ్రియాసహ ।
ఇంద్రనీలమణిశ్యామంశంఖచక్రగదాధరం। పీతాంబరధరం
దేవం పద్మపత్రనిభేక్షణం । శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కం స
ర్వాభరణభూషితం । చింతయిత్వా నమస్కృత్వాకీర్త
యేద్దివ్యనామభిః । సంకీర్త్యనామసాహస్రం నమస్కృత్వా
గురూనపి॥ రాత్రిచతుర్థయామాంత్యమున లేచి ఆచమించి
పాల్కడలి మధ్యభాగంబున మించుచుండెడి శ్వేతద్వీప
వైకుంఠంబునందు శేషశయ్యాశీనుండైన రమాసహితుం
డును శ్రీవత్స కౌస్తుభాద్యనేకాభరణ భూషితుండును
పీతాంబరావృతుండును శంఖచక్రగదాఖడ్గ శార్ఙ్గధరుం
డును కమలపత్రేక్షణుండును ఇంద్రనీలకాంతిచే చెన్నొం
దువాడైన నారాయణుని చింతించి స్తుతించి కీర్తించి

విష్ణు కృష్ణ గోపాలాది దివ్యసహస్రనామంబుల బఠించ వలయునని ఇందు విశ్రుతమగుచున్నది

౧౽ కణ్వస్మృతౌ॥ తతో నైత్రపాతకస్థాయస్మరేదీశ్వర మవ్య యం। పాదప్రక్షాళ్యగం దూషంకృత్వాచమ్య విధా నతః। సప్తర్షీ౯ం సాగరా౯ సప్తమేకుం మందరపర్వతం గంధమాదనసంజ్ఞంచ లోకాలోకం గిరీశ్వరం। హిమ వంతంచ కైలాసం పునరన్యా౯ శుభాకరాన్। పతివ్ర తాః సర్వతేంద్రానహల్యాం ద్రౌపదీంశివాం। తారాం మండోదరీం పుణ్యాం నిత్యకల్యాణసుందరీం। సీతామ రుంధతీం లక్ష్మీం భారతీం పరమేశ్వరీం। కాత్యాయనీం సునందాంచ మైత్రేయీం బ్రహ్మవాదినీం। ఇంద్రాణీం పునరన్యాంశ్చ నిత్యకల్యాణమూర్తి౯కాః।బ్రహ్మనిష్ఠా౯ మహాభాగా౯ బ్రాహ్మణా౯ సంశితవ్రతా౯ లోకపా లా౯ లోకనాథా౯ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాన్। స్మృత్వా బ్రహ్మైక్యసంధానం కృత్వా బ్రహ్మాహమిత్యపి। సర్వే భ్యశ్చ నమస్కుర్యాన్మహద్భ్య ఇతి నైవదేత్। తత్ర ధ్యానస్మరణయో కాలాదినియమోనహి॥ ఇందును ప్రాతః కాలము మేల్కొని కేశవునిస్మరించి కరపాదప్రక్షాళనగం డూషాచమనంబాచరించి త్రిమూర్తి౯ త్రిశక్తి సప్తర్షి౯ సాగరప్రభూత పర్వత పతివ్రత బ్రహ్మనిష్ఠ పుణ్యశ్లోక లోకపాల లోకనాథాదుల దలంచి నమస్కరించుమని జెప్పుచు ప్రాతఃకాల మభావమైనచో కాలనియమ నిరీ

క్షణ నిరూపించకసమయ సంప్రాప్తకాలంబున స్మరించు మని తెలియుచున్నది,

౧౭ గ్రంథాంతరే ॥ సమ్యగాచమనా = శక్తావభావే సలిల స్యచ । పూర్వోక్తేష్వ నిమిత్తేషు దక్షిణం శ్రవణం స్పృశేత్ ॥ అనగా సరియైన ప్రక్షాళన గండూషాచమనంబులుజేసికొనుటకు అశక్తుడైనవాడును జలాభావవిషయంబునందుషుంగూడ ప్రక్షాళన గండూషాచమనంబులకొరకై కుడిచెవి స్పృశించినచో ప్రత్యవాయువు లేదని నొక్కి వక్కాణించుచున్నది.

౧౮ అద్భుతరామాయణ సప్తమస్సర్గమున - శ్లో॥ నాహం దానేన తపసా నేజ్యయానాపి తీర్థతః । సంతుష్యామిద్విజశ్రేష్ఠ యథానామ్నాం ప్రకీర్తనాత్ ॥ ఓమునికులోత్తమా నేను నా నామసంకీర్తనమువలన ఏకాలదినానందముబొందుదునో ఆవిధముగా దాన తపో యజ్ఞ తీర్థ వాసములచే సంతోషమును బొందనని మహావిష్ణువు నారదులకును

౧౯ అధ్యాత్మరామాయణ బాలకాండ సప్తమస్సర్గమున- శ్లో॥ తస్మాత్త్వద్భక్తిహీనానాం కల్పకోటిశతైరపి । నముక్తిశంకాపిజ్ఞాన శంకానైవ సుఖంతథా ॥ ఐనందువల్లనీయొక్క భక్తిలేనిజనులకు జగత్ప్రళయములనేక శతకోట్లులైనను ముక్తియౌనను సంశయమున్నూ తత్వజ్ఞానము కలుగుననే సందేహమున్నూ లేదు అటులనే సుఖముకూడా లేదని పరశురామకృత శ్రీరామచంద్ర స్తుతియందును

౨౦ తథా శ్రీరామాయణ యుద్ధకాండ సప్తమసర్గమున- శ్లో॥ అవతారాః సుబహవో విష్ణోర్లోకానుగ్రాహిణః । తేషాం సహస్రసదృశో రామోజ్ఞానమయశ్శివః॥ లీలననుసరించిన శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క అవతారముల సంఖ్యలు కేవల జ్ఞానరూపకమై అత్యంతశుభకరమైన రామావతారము అట్టి అవతార సహస్రములకు సమానమైనదని రావణునకు కుంభకర్ణుండును

౨౧ విష్ణుపురాణమున వ్యాసులు శ్లో॥ యత్కృతే దశభిర్వర్షైః త్రేతాయాంహాయనేనతత్ । ద్వాపరేతచ్చమాసేనహ్యహోరాత్రేణ తత్కలౌ॥ తపసో బ్రహ్మచర్యస్య జపాదేశ్చఫలం ద్విజాః । ప్రాప్నోతిపురుషస్తేన కలిసాంధ్వితిభాషితం॥ తప జప బ్రహ్మచర్యాది వ్రతంబులు మొదలగు నుత్తమకృత్యంబులు కృతయుగమున బదివత్సరములు రచించినందున నగుఫలమేదికలదో అది త్రేతయందొక సంవత్సరమొనరించిన గలుగును. ఆఫలమే ద్వాపరమున నొకమాసమునగలుగును. కలియుగమున నట్టిఫలంబొకయహోరాత్రమున కలుగునవనియు, ధ్యాయన్ కృతే యజన్ యజ్ఞైః త్రేతాయాం ద్వాపరేర్చయన్ । యదాప్నోతి తదాప్నోతికలౌ సంకీర్త్య కేశవం॥ కృతయుగమున ధ్యానయోగముచేసియు త్రేతాయుగమున యజ్ఞములచేయుంచియు ద్వాపరమున పూజించియు నేఫలము నొందుచున్నాడో యట్టిఫలమును కలియుగమునందు శ్రీకృష్ణసంకీర్తనము చేసి పురుషుడు పొందుచున్నాడనియు

౨౨ దురాచారతో వాపి మన్నామభజనాత్కపే । సాలో
క్యముక్తి మాప్నోతి నతు లోకాంతరాధికం॥ దురాచారు
డైనను నా నామకీర్తనము చేసినచో నాసాలోక్యమును
బొందునుగాని ఇతరలోకములు పొందడని ముక్తికోపనిష
త్తున గంధవహానందనునకు కౌసల్యానందనుండును
౨౩ తపేద్వర్షసహస్రాణి ఏకపాదస్థితో నరః । ఏతస్యధ్యాన
యోగేన కలాంనార్హంతిషోడశీం॥ అని పైంగళోపని
షత్॥ ఒకపాదమువలన సహస్రవర్షములు తపముచేసినను
ఈ ధ్యానయోగముచేత పదునారింటొక భాగమును
పొందజాలడని పైంగళోపనిషత్తునందును
౨౪ విష్ణుధ్యానపరాయణో అని జాబాలోపనిషత్॥ వాసు
దేవం సదాస్మరేత్ అని త్రిశిఖిబ్రాహ్మణోపనిషత్॥
౨౫ యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతేనాంతరాత్మనా । శ్రద్ధా
వాన్ భజతేయోమాం సమేయుక్తతమోమతః॥ నన్ను
పొందినమనంబుతో శ్రద్ధగలిగినవాడై యెవడునన్ను సే
వించునో, ఉపాసించునో, ఆశ్రయించునో, పూజించునో,
చింతించునో, ధ్యానించునో, కీర్తించునో, స్మరించునో,
ప్రదక్షిణము చేయునో, వందనములుచేయునో, నాకథ
వినునో, వినుపించునో, నాకుభక్తుడగునో, దాసుడగునో,
సఖుడగునో, నామందిరమున నిద్రించునో, ఊడ్చునో,
నీళ్ళుచల్లునో, అలుకునో, తులసీ పుష్పములు తెచ్చిచ్చు
నో, ఆత్మనివేదనము చేయునో, వాడు నాకు యోగుల
కన్నను, తపస్వి ప్రభృతులకన్నను మిక్కిలి శ్రేష్ఠుడనియుం

చెదనని అర్జునంప్రతి శ్రీకృష్ణోక్తిః॥ భగవద్గీతాధ్యాయ ౬ శ్లో॥ ౨౬॥

౨౬ బ్రహ్మవైవర్త మహాపురాణగణేశఖండాష్టమాధ్యాయమున శ్లో॥ త్రికోటిజన్మనోజంతుః ప్రాప్నోతి జన్మమానుషం। ప్రాప్నోతి భక్తసంగం సోమానుషాత్ కోటిజన్మనః। భక్తసంగాద్భవేద్భక్తిరం కురోజీవినస్సతీ। అభక్తదర్శనాదేవకచ ప్రాప్నోతి శుష్కతాం॥ పునః ప్రఫుల్లతాంయాతి వైష్ణవాలాప మాత్రతః। అంకురశ్చావినాశీ చవర్ధతే ప్రతిజన్మని। తత్రరోవర్ధమానస్య హరిదాస్యం ఫలంసతి। పరిణామే భక్తిపాకే పార్షదశ్చభవేద్ధరేః। మహాత్ప్రళయేనాశోన భవేత్తస్యనిశ్చితం। సర్వాసుసృష్టిచసంహారె బ్రహ్మలోకస్య బ్రహ్మణః॥ జంతువు మూడు కోట్ల జన్మములకు మానుషజన్మంబు జెందును, కోటి మానుషజన్మంబులకు భక్తులతోడి సంగంబుగలుగును. జీవిః భక్తునిసంగంబుచేత భక్త్యంకురముకలుగును. ఆయంకురము భక్తులుగానివారిదర్శనంబున శుష్కభావంబు బ్రాపించును. వైష్ణవులతోనాలాపముసేయుటమాత్రముననే మరల వికాసమునొందును ఆయంకురము వినాశమునొందక ప్రతిజన్మంబునను వృద్ధియగుచుండును. వృద్ధియగుచుండునట్టి యాభక్తిన్యకుమునకు హరిదాస్యము ఫలము. భక్తిపరపక్వంబయినం పరిణామమునందు హరికిం బార్షదుండగును. సర్వసృష్టికిని సంహారముసంభవించి బ్రహ్మలోకముసకును బ్రహ్మకును వినాశము గల్గినగాని

అతనికి మహాపాత్రయంబునందును నాశంబు గలుగదని శ్రీకృష్ణుండు భగవతియగు పార్వతికని, జీవసంఖ్య॥ శ్లో॥ స్థావరోలక్షవింశత్యా జలజోనవలక్షకం । క్రిమిశోరుద్ర సంఖ్యాచ పక్షిణాం దశలక్షకం । త్రింశల్లక్షంతుపశ్వాది చాతుర్లక్షం తు మానవం॥

౨౭ సీ॥ తెల్లవారకతొల్లి చల్లనినీటిలో వాయుకొనోడ తెల్ల వణకువారు ॥ నీరుకావులుగట్టి నీళ్లుదర్భలచేత సవ్యాప సవ్యముల్ చల్లువారు । బిగుసుకముక్కులు బిగియించి గొణుగుచు మాగన్నవేయుచు తూగువారు । సాముజే సినయట్లు సాగిలబడిపడి బ్రొద్దుకుముక్కైనిల్వ బోవువారు । బిరబిరను చెల్లచుట్టును దిరుగువారు । నెయ్యిజిదుగులు నగ్నిలోవేయువారు । వైశ్యదేవాదిపూజల వదలువారు । కీర్తనల్ సేయువారిల క్రిందివారు॥ అని రామస్తవరాజము నందును

౨౮ పాద్మేదుద్ధృతః॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠంశ్చరన్వాపి శయానోవాన్య కర్మణి । పాతకీనాపియుక్తో వాధ్యానాదేవ విముచ్యతే॥ పోవుచుండునపుడు నిలచియుండుతరి ఆవలీనల పారాడు చుండువ్యాళ పరుండియుండుకాలమున ఇతరపనులు చే యుచుండు సమయమునను మలినుడైవుండునపుడుంగూడ దేవుని ధ్యానించుచుండినచో పవిత్రుడగునని యున్నది.

౨౯ కర్నాటికభాగవతమున:—యడహాలు తేభుత బీళుతుద్ధవన డగుతాగళిసుత్తకెమ్ముత కుడిపుతుణుతవె తేగుతవె సీనుత్త చిక్కుతా। అడిగడిగె పరవశతెయలిబరె నుడిగెహారి యా

ద్వ్యక్షరద్వయసుధువు దఘరాశియను సంశయవేకె శ్రుతి సిద్ధా ॥టీ॥ యడలినపుడు, లేచుతరి, క్రిందపడునపుడు, యుద్ధప్రారంభమునను, ఆవలించువేళను, దగ్గునపుడు, పానీయసమయమునను, భుజించుకాలమునను, తేపునపుడు, తుమ్మునపుడు, బిక్కెళ్ళుపట్టినపుడు, నడుచువేళ పదపదమునకు, మైథురచునపుడు, వ్రాయువేళను, మాటలాడుసమయమునను, కృష్ణయను విష్ణువుయొక్క రెండక్షరములు పలికినమాత్రముచేత పాపసమూహము దగ్ధమైపోవుటకు సందేహంబు లేదని వేదప్రసిద్ధము. ఇంకయు అనేక దృష్టాంతములుండియు గ్రంథవిస్తరమౌనని వ్రాయనైతిని.

ఇట్టివిధంబున ననేక సప్రమాణ సద్గ్రంథములయందుదాహరించియుండుటవలన త్రిమూర్త్యాత్మక సచ్చిదానందస్వరూప శ్రీరామకృష్ణుల రూప నామ గమన వేణు భూషణాంక హాసా యుధ వాగ్వస్త్ర వర్ణ మాల్య లేపనా సనా కీర్తనంబుల వీక్షించువారల కెక్కక్కయెడ మిక్కిలి అక్కరగల నొక్కొకవిషయంబులు జిక్కుటయెగాని అల్లిబిల్లిగ నల్లుకొని యెల్లరఉల్లంబుల సల్లాపంబుగలుగజేయు ఘట్టంబులు అదృశ్యంబైయుండుటంజేసి మన్మనంబునకంది కుంక లోకోపకారార్థంబు విశ్వేశ్వరంబగు నిమ్నోన్నతద్వంబు సుబోధంబుగ మృదుమధురవచన రచనాసి చయంబుల రచించి గొందలంబులేని పద్యబృందంబుల దొండంబుల కమందానంద బ్రుందకొనదర్శన స్పర్శన పరిబోధ

లేఖన నిబంధన కథన పఠన శ్రవణ జ్ఞానః ప్రదాన దాన రక్షణ పూజన ధ్యాన ధారణాది భిః శేషకలికల్మషాంధకార నివారణకారణ తరణి కిరణాయమానంబుగని బిల కోవిదులకు కల్పద్రుమంబు చందంబున నుండుననియు బుద్ధి మంతులు సమృద్ధిగ వృద్ధిచేయుదురని సుధీజన విధేయుడై వేసెడు కరిణాం హనుమాహ్వయుని విజ్ఞప్తిః ॥

మూలం శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాణాం ॥

శ్లో॥ అంశావస్తుమరీచ్యాది రణా బ్రహ్మదయస్మృతాః కళాః కపిల కూర్మాద్యా ఆవేశా భార్గవాదయః । పూర్ణో న సింహో రామశ్చ శ్వేతద్వీపాధిపో హరిః । వైకుంఠోపి తథా యజ్ఞో నరనారాయణస్మృతః । పరిపూర్ణతమస్సాక్షాత్ శ్రీ కృష్ణో భగవాన్ స్వయం । అసంఖ్య బ్రహ్మాండాధిపతిర్గోలో కధామ్ని రాజతే॥ మరీచి, అత్ర్యంగిరస పులస్త్య పులహ క్రతు భృగు వసిష్ఠ దక్ష నారద కర్దమ ఆసురి కపి శంఖ ప్రచేతస పంచశిఖ ఓష రుచ్యారుణి హంసి యజ్ఞాదులు అంశావతారులు॥ బ్రహ్మ రుద్ర గణేశ ధర్మ నరకుమార వామనపృథుః కల్కి మీనంబులు అంశావతారులు కపిల కూర్మాదులు కళావతారులు పరశురామాదులా వేశావ తారులు నృసింహ రామ శ్వేతద్వీపాధిపతియు యజ్ఞనారా యణమూర్తియు నారాయణ మహర్షియు పూర్ణావ తారులు సంఖ్యలేని బ్రహ్మాండముల కధిపతియై యాబది కోట్ల యోజనములపై ప్రకాశించు గోలోకమున రాధాసమే తముగ ద్విభుజుడై మెరయుచుండు పరిపూర్ణతముడైన

శ్రీకృష్ణమూర్తియని గర్గభాగవతము బ్రహ్మవైవర్తము అనంతకోటిబ్రహ్మాండాని అనిపైంగళోపనిషత్తు అధ్యాత్మ రామాయణ ౧౩ సర్గ ౪౧ వ ॥శ్లో॥ అతీతాన్యత్ర సంఖ్యాని బ్రహ్మాండాని మదాజ్ఞయా । ఇదివరకతిక్రమించినవియు యికమీద రాబోవునవియగు బ్రహ్మాండములన్నియు, నా యాజ్ఞానుసారముగ బ్రవర్తించుచున్నవని శ్రీమారుతింప్రతి రామచంద్రోక్తిః ॥

అనేక కోటిబ్రహ్మాండానాం॥ అనిమహాసంకల్పము అఖిలాండమౌక్తికాయతనిత్యసూత్రసు అని రామాయణ ఆదిభాగమున రంగనాథ ప్రయోగము — నానాకంజాత భవాండకుంభరు మహానందాంగ నాడింభకున్ ॥ అనిభాగవతనాందీపద్యమున పోతనామాత్య ప్రణీతము॥ — కకారః కమలాకాంతః ఋకారో రామ ఇత్యపి । షకారః షడ్గుణపతిః శ్వేతద్వీప నివాసకృత్ । ణకారో నారసింహోయమకారో హ్యక్షరోఽగ్నిభుక్ । విసర్గస్తు తథాహ్యేతౌ నరనారాయణావృషీ । సంప్రతిలీనాశ్చషట్పూర్ణా యస్మిన్ శబ్దే మహామునే పరిపూర్ణతమస్సాక్షాత్తేన కృష్ణ ఇతిస్మృతః ॥ — కకారమునకు లక్ష్మీపతియగు విష్ణువు ఋకారమునకు రాముడు షకారమునకు శ్వేతద్వీపాధిపతియు ణకారమునకు నారసింహమూర్తియు అకారమునకు యజ్ఞనారాయణమూర్తియు విసర్గమునకు నరనారాయణులు వాచ్యులగుదురు. ఈయార్గురును ఏశబ్దమునందు లీనులైయున్నవారో అట్టికృష్ణః అనుశబ్దము పరిపూర్ణతముడైన గోలోకపతిని దెలుపుచున్నదని బ్రహ్మశౌనాదు

లకు మహావిష్ణూక్తిః ॥—గర్గ భాగవత గిరిరాజఖండ పంచ
మాధ్యాయము.

బ్రహ్మణోవాచకః । కోయమ్మృకారో నంతవాచకః ।
శివస్యవాచకః షశ్చనకారో ధర్మస్యవచ । అకారోవిష్ణువచన
శ్వేతద్వీపనివాసినః । నరనారాయణార్థస్య విసర్గో వాచక
స్మృతః । సర్వేషాం తేజసాం రాశి సర్వమూర్తి స్వరూపకః ।
సర్వాధారస్స్వ బీజస్తేన కృష్ణ ఇతిస్మృతః ॥—కకారమునకు
బ్రహ్మయు, ఋకారమునకు అనంతుడును, షకారమునకు
శివుండును, ణకారమునకు ధర్ముండును అకారమునకు విష్ణువు,
విసర్గమునకు నరనారాయణులు, నర్థంబులగుదురు, సర్వ
మూర్తి స్వరూపుండును, సర్వాధారుండును, సర్వబీజుండగు
నీతడు పూర్వోక్త తేజో రూపుండుగాన శ్రీకృష్ణుండనబరుగును
॥శ్లో॥ నామ్నాభగవతో నందకోటీనాం స్మరణేనయత్ ।
తత్ఫలం లభతేనూనం కృష్ణేతిస్మరణేనరః ॥—ఓనందరాజా
భగవంతుని కోటినామంబులు స్మరించుటవలన గలిగెడి ఫలం
బీకృష్ణనామస్మరణంబున గల్గునని బ్రహ్మవైవర్త మహాపు
రాణమున నందునకు గర్గోక్తిః ॥ యేనసృష్టాచ ప్రకృతిస్స
ర్వాధారా పరాత్పరా । బ్రహ్మ విష్ణు శివాదీనాం ప్రసూ
ర్యా త్రిగుణాత్మికా ॥—సర్వాధారంబై, పరాత్పరంబై
బ్రహ్మ విష్ణు శివాదులకు ప్రసవభూమియై త్రిగుణస్వరూపమై
వెలయుచుండు ప్రకృతిని సృజియించినవాడని బ్రహ్మవైవర్త
బ్రంహఖండ అష్టాదశాధ్యాయ మూడవశ్లోక మహాపురుష
స్తోత్రమున మాలావతీకృతోక్తిః ॥శ్లో॥ కృష్ణస్త్వాంసహ సాహసా

యపీర్యాధానం చకారహ । తతోడింభం మహజ్జజ్ఞే తతో భూతో మహావిరాట్ । యస్యైవలోమ కూపేషు బ్రహ్మాండా న్యఖిలానిచ ॥—కృష్ణుండు నిన్నుంగ్గొని నీయందు వీర్యాధానంబు జేసెను. దానివలన మహాడింభము గలిగెను. దానివలన స్వరోమకూపముల, నసంఖ్యాకములగు బ్రహ్మాండములుగల మహావిరాట్టు సంభవించెనని, బ్రహ్మవైవర్త గణేశఖండ ర౹౸ అధ్యాయ ౹౸వ శ్లోకమున పరశురామ కృత శక్తిస్తోత్రమున ప్రయోగము.

సర్వజనులు, సర్వాదరణీయముగ దేవపూజాకాలంబుల స్తుతించుచుండు పురుషసూక్తమంత్ర పుష్పాదిమంత్రముల యందు విష్ణుప్రాధాన్యముండుటవలనను

అనేకకోటి విష్ణునామములందు కేశవాది చతుర్వింశతి నామములు త్వ్రష్టగరిష్టములని వేదాంత వార్తికమను సప్రమాణగ్రంథమున జెప్పుటవలనను

యిట్టినామములం బ్రత్యహంబాచరించుచుండు సంధ్యాద్యనుష్ఠానముల నత్యంతావశ్యకముగ ఉచ్చారణా చరణముండుటవలనను.

అండే॥ వాసనాద్వాసు దేవస్య వాసితంతే జగత్రయం। సర్వభూతనివాసోసి వాసుదేవ నమోస్తుతే॥— నీవాసనవలన త్రిలోకములు మరిమళించుచుండెడి ఓవాసుదేవా నీకు నమస్కారమనియును.

అండే॥ ఆకాశాత్పతితం తోయం యథా గచ్ఛతి సాగరం । సర్వదేవ నమస్కారం కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి॥—

అంతరిక్షమునుండి జారిపడుచుండెడి జలంబు లేరీతి సముద్రమునకు బోవుచున్నవో ఆచందముగ సమస్త దేవతలకు జేయు వందనములు గోవిందునికే జేరుచున్న వనియును.

అం ఔ: సర్వవేదేషుయత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం । తత్ఫలం పురుషమాప్నోతిస్తుత్వాదేవం జనార్దనం అనియు,

బ్రహ్మవిష్ణురుద్రీశనియందు గలుగుటవలన కేశవుండని అమరకోశమున నుండుటవలనను,

శ్రీకృష్ణుని దేహంబువలన త్రిమూర్తులు త్రిశక్తులుద్భవించిరని బ్రహ్మవైవర్తమహాపురాణం బ్రహ్మఖండ 3, ౯వ అధ్యాయమున నుండుటవలనను,

సప్తకోటి మహామంత్రం చిత్తవిభ్రమకారకః । ఏకమేవమహామంత్రం కృష్ణమిత్యక్షరద్వయం॥ అనిమంత్రశాస్త్రముద్ఘోషించుచుండుటవలనను,

భాగవత పంచమస్కంధ పంచమాధ్యాయ ౨౧-౨౨వ శ్లోకానుసారముగ —

సీ॥ భూతజాలములందు భూజముల్ వర్యముల్ భూరుహాంబులకంటె భోగికులము । భోగిసంతతికన్న బోధసత్త్వులు బోధమాన్యులకన్నను మనుజవరులు । వీరికిన్నను సిద్ధవిబుధగంధర్వులు వీరికన్ననసురల్ వారికన్న । ఇంద్రాది దేవతలందరికన్నను దక్షాదిసత్పుత్రుల్ దలపనెక్కు । డందుకన్నను భర్గుడా యభవుకన్న కమలభవుడెక్కుడాతనికంటె విష్ణుడధికుడనుచు వుటవలనను,

శ్లో॥ తేషాముక్తం సురాస్సర్వే భగవంతం సనాతనం।
నోఽవదన్మవతారార్థ్యైగృహ్యాం తేనైవ భూతలే ॥౧॥ అజ్ఞ
యాఽవతారాంస్తేహికోపాంగస్త్రీశ్చనోగురు । అన్యోన్యవిగ్ర
హాం ధత్తేత వాంగస్పర్శ్యవాద్వినా ॥౨॥ శశ్వత్ స్పర్శాన్వితే
స్మాకం గృహ్యాం తేవతారాన్వయం । రుద్రాదీనాం వచశ్శ్రు
త్వాప్రోవాచ భగవాన్ స్వయం ॥౩॥ అంగసంగం కరిష్యామి
భవద్వాక్యం కరోమ్యహం । మోదితాస్తేసురాస్సర్వే కృతకృ
త్యాధునావయం ॥౪॥ ఓ నాథ ము తేక ఎల్లప్పుడు నుండువాడ
గు కృష్ణదేవా దుఃఖకరమైన భూలోకమునందు అవతరింప
జాలము ॥౧॥ నీయాజ్ఞానుసారము జనింతుము నీదేహస్పర్శ
గలదేహములందు బుట్టింతుమే కాని మూర్ఖులుగాను స్త్రీలు
గాను బుట్టింపవలదు ॥౨॥ ఏయవతారమందును సర్వదా నీదే
హస్పర్శగల దేహములగ్రహించెదమని రుద్రాదిదేవతలప్రార్థన
మంగీకరించి ॥౩॥ భగవంతుడు మీప్రార్థనప్రకారము నా
దేహసంబంధముగలుగునటుల చేయగలనని భగవంతుడు
పలుకగా రుద్రాదిదేవతలు సంతోషముగ మేమిప్పుడు ధన్యు
లయితిమని వచించిరి ॥౪॥

పిదప పరమాత్ముడు కృష్ణావతారంబయ్యె నతనియాజ్ఞ
వలన ఆదిశేషుడు బలరాముడుగాను, బ్రహ్మ వేణుదండము
గను చక్రముగను రుద్రునిఘోరరూపమునందకాఖ్య ఖడ్గము
గను, శివాతనువుమురళిగను, ఇంద్రుడుశృంగముగను, భాం
డీరకవటము గరుత్మంతుడుగాను, లక్ష్మి శంఖముగను, విష్ణు
ధ్వని శంఖనాదముగను, భక్తి తులసీదామముగను, వైష్ణవ

మాయ శార్ఙ్గముగను, కాళికాదేవి గదాయుధంబుగను, నాయుదేవుడు వైజయంతిగను, వేదము వసుదేవుడుగను, బ్రహ్మవిద్య దేవకిగను, దయ రోహిణిగను, బ్రహ్మానందము నందగోపుడుగను, ముక్తికాంత యశోదగాను, భూదేవి సత్యభామగాను, ఉపనిషత్తులు రుక్మిణ్యాది షోడశ సహస్రకాంతలును, కశ్యపుడు రోలుగను, అదితి పగ్గముగను, వైకుంఠము గోకులముగను, వాల్మీకాదిఋషులు వృక్షములుగను, వేదమంత్రములు గోపగోపీజనంబులుగను, నారదుడు సుదాముడుగను, దేవతలు సఖులుగను, సత్యము అక్రూరుడుగను, దమము ఉద్ధవుడుగను ఉత్పన్నులైరనియు, వైష్ణవమాయా సంబంధమయిన సత్వగుణంబు రుద్రునియందును, రజోగుణం బజునియందును, తమోగుణంబసురులయెడ వసించెననియు కృష్ణోపనిషద్రాజము ఘోషించుటవలనను

విష్ణుః ప్రధానపురుషః యని పైంగళోపనిషత్తు॥

దివ్యో దేవ ఏకో నారాయణః యని సుబాలోపనిషత్ అధ్యాత్మోపనిషత్॥

ఏకో విష్ణుర్మహద్భూతంబని భోజనాదికాల సంకల్పమందును,

తదేవలగ్నం = లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి। యని శుభకార్యాది కాలములయందును,

తిథిర్విష్ణు = విష్ణుమయంజగత్ అని శుభకాలములయందును,

శ్రీమచ్ఛంకరావతారమైన శ్రీశంకరాచార్యులవారిచే

రచింపబడియుండు బ్రహ్మసూత్రభాష్య ఉత్పత్తిసంభవాదికర ణమునందు తత్రభాగవతామన్యంతే భగవాన్ వాసుదేవః యనియు,

భజగోవిందం భజగోవిందంయనియు,

ధ్యేయంగీతా నామసహస్రంబని వారుకంఠోక్తముగ జెప్పియుంటుటవలన కృష్ణుండు సర్వమునకు మూలభూతుడు గాన అది భాగమునకురాబడియె.

మూలం॥ రాధేందిరావాగ్భవానీదక్షిణాగంగాతులసీ సీతాది

దేవీనాం॥

శ్లో॥ రమయాతురకారస్యదకారస్యాది గోపికా । ధ రాధరయావ్యాస్యాదాకారో విరజానదీ॥ శ్రీకృష్ణస్యపరస్యా పి చతుర్థాతేజసోభవేత్। నీలాభూశ్శీశ్చవిరజాచతస్రః పత్న్య ఏవహి। సంప్రవీనాశ్చతాస్సర్వారాధాయాం కుంజమందిరే॥ పరిపూర్ణతమాంరాధాం తస్మాదాహుర్మనీషిణః॥ రకారమ్మున నకు లక్ష్మియు, అకారమునకు ఆదిగోపికయగు నీలయు, ధకా రమునకు భూదేవియు, అకారమునకు ఆపగయగు విరజయు, గ్రహింపబడుదురు, యీనల్వురు కృష్ణునికిపత్నులు, వీరు శ్రీకృష్ణునియొక్క చతుర్థాంశమువలన బుట్టినవారు ఈనల్గు రును రాధయందు లీనులైయుండుటంజేసి పరిపూర్ణతమయు గు ఈదేవి రాధయని వ్యవహరింపంబడియెనని గర్గభాగ వతము.

శ్లో॥ రాసేసంభూయ సహసాసస్మితా ధావితాపురా। పద్భిః ధ్యాతా తేనరాధామూలప్రకృతిరీశ్వరీ॥ రాసంబున

ము సంభవించి సన్నిహితులై వేగంబున ధావనము జేయుటం జేసి సాధువులచే రాధయని చెప్పంబడుచుండుదానవగు నీశ్వరి మైన మూలప్రకృతివి యని బ్రహ్మవైవర్తక గణేశఖండ రగి అధ్యాయ గివ శ్లోకము,

మరియు తదధ్యాయము ౧౦, ౧౧, ౧౨, ౧౩, ౧౪ వ శ్లోకములందు నీవు పంచమూర్తులు దాల్చి కృష్ణప్రాణాధిష్ఠాన దేవియగు రాధయనియు, వేదాధిష్ఠాన దేవియగు సావిత్రియని యు, ఐశ్వర్యాధిష్ఠాతృ దేవియగు లక్ష్మియనియు, రాగాధిష్ఠా తృదేవియగు సరస్వతియనియు, బుద్ధివిద్యాసర్వశక్తుల కధిదే వతయగు పార్వతివనియు, పంచప్రకారవైతివి.

అందుచే ప్రకృతికి ప్రధానదేవి రాధయని కీర్తింపబడుచు. పార్వతి మహేశునకు, సావిత్రి చతుర్ముఖునకు భార్య దక్షిణాదేవి యజ్ఞనారాయణు ప్రియురాలు,

శ్లో॥ లక్ష్మీ సరస్వతీ గంగా త్రిస్రోభార్యా హరేరపి॥

యని బ్రహ్మవైవర్త ప్రకృతిఖండ ఆరవఅధ్యాయమున వ్రుం డుటవలన ఊర్ధ్వవైకుంఠాధిపతియగు శ్రీమదాదినారాయణున కు లక్ష్మి. సరస్వతీ, గంగ ముగ్గురుకాంతలు అనంతర మత నికి తులసిదేవితోకూడ నల్వురు॥

మూలం॥ వైకుంఠశివలోక గోలోకానాం.

బ్రహ్మాండమునకు వెలుపల దక్షిణమున, మండలాకా రమై కోటియోజనముల విస్తారముగల ఊర్ధ్వవైకుంఠమున శ్రీమన్నారాయణుండు లక్ష్మి, సరస్వతీ, గంగా, తులసీ యుక్తుండై వసించుచుండు

దానికిసవ్యమున కోటియోజన విస్తృత మండలాకార ముగ శివలోకంబుండు, అందు గంగాపార్వతీయుక్తుండై శుద్ధ సత్వమయుండగు మహాదేవుండును ఈలోకములకూర్ధ్వమున యాబదికోట్ల యోజనములపై మూడుకోట్ల యోజనములా యామంబునంతియు విస్తారమండలాకారంబగు గోలోకంబున నిర్గుణుండైన ద్విభుజుండగు శ్రీకృష్ణుండు రాధాయుక్తుండై యుండు

బ్రహ్మవైవర్త ద్వితీయాధ్యాయము, గోలోక మున్న దనుటకు ప్రమాణము.

శృతి॥ తావాం వాస్తూన్యుశమసిగము ధ్యే యత్రగావో భూరిశృంగా ఉయాసః। అత్రాఉహాతదురుగాయస్య వృష్ణః పరమం పదమవభాతిభూరి॥ బ్రహ్మపురాణ సప్తషష్టితమాధ్యాయ ౧౮వ శ్లోకము,

శ్లో॥ తదం తేయాతిగోలోకం సర్వభోగసమన్వితం। సురసిద్ధాప్సరో భిశ్చశోభితం సుమనోహరః॥ అనియు మహాభారతఅనుశాసనికపర్వ ఏకాదశీతి తమాధ్యాయమునందు శుకంప్రతి వ్యాసః॥ ౧౬వ శ్లోకము మొదలు ౩౦ శ్లోకమువరకును ౭౦ దే త్ర్యశీతితమాధ్యాయమున శ్లో॥ తపసామహాత్మా చైవ శుక్రతేన చ కర్మణా। శక్యస్సమాసాదయితుం గోలోకః పుష్కరేక్షణా॥ అనియు చెప్పంబడియున్నది. శ్రీభాగవతోక్తిపలస నీకల్పమునందైదవదియగు రైవతమన్వంతరంబునందు శుభ్రుని భార్యయగు వికుంఠయనునామెయందు భగవంతుండు వైకుంఠుండనుపేర బుట్టి మహాలక్ష్మ్యంశయగు రమాదేవిం పెండ్లాడి

యాదేవిప్రార్థనంబున నొకలోకంబు గల్పించెననియు నది
రమార్థము కల్పింపంబడినదిగాన రమావైకుంఠంబను నామం
బున బరగుచున్నదనియు, అష్టమస్కంధ గగజ-భాగవతా
క్తప్రభావంబూహ్యంబు॥ శ్రీభాగవతోక్తి రీతింబట్టి సనకా
దులవలన జయవిజయులకు శాపంబుసంభవించిన లోకంబు
అథోవైకుంఠమని దెలుపుచున్నది॥ పంచమస్కంధము శ్రీలోక
ము ఇది సముద్రరాజకన్యకయై యవతరించి లక్ష్మీదేవి శ్రీ
యనునామంబుతో స్వనామాంకితముగు లోకంబుగల్పించు
కొనెనని పురాణమువలన నేర్పడుచున్నది,

భూమికి లక్షయోజనంబుల సూర్యుండు ౨ లక్షల
చంద్రుండు, మూడులక్షల నక్షత్రమండలంబు, ౫ లక్షల శు
క్రుండు, ౭ లక్షల బుధుండు, ౯ లక్షల కుజుండు, ౧౧ లక్షల
గురుండు, ౧౩ లక్షల శనియు, ౨౪ లక్షల సప్తర్షిమండ
లంబు, ౨౭ లక్షల శింశుమారచక్రంబను ధ్రువమండలం
బుండు అందు నూర్ధ్వమున లక్షయోజనములపై లక్షయో
జన విస్తారముగ శూలచే నిర్మింపంబడిన శివలోకంకబాటి
యుండు బ్రహ్మవైవర్త బ్రహ్మఖండ పంచవింశాధ్యాయము॥
గ్రంథవిస్తరభయాన మూలము వ్రాయ విరమించితి॥

మూ॥ కామవిష్వక్సేన వినాయక విశాఖ శేషవాసుకి
గరుడ జయవిజయాది దేవానుగానాం

దూర్వాసమహర్షియొక్క తపంబు జెరుచుటకై
ఇంద్రాజ్ఞమూలంబున నేతెంచిన కుంతలయను నప్సరసను
కిరాతివిగమ్మని శాపంబిచ్చుటంజేసి నది వీరబాహుండను

వానికి పుత్రికారత్నంబై జన్మించి సువర్చల యను పేరు గాంచి భద్రుడను వాని వివాహంబై వనంబుననే కతంబ విహరించుచుండిన నాకామినింజూచి మారశరదగ్ధుండగు వరుణుండు వీర్యాధానంజేసి వరంబొసంగ నామె గర్భంబున ఆవిర్భవించిన యర్భకుండు మాతాపితృమరణానంతరంబున స్వేచ్ఛచే ద్రిమ్మరుచున్న వానికి కస్యపోపదేశ మహామంత్రి మహత్వంబున నారాయణుండు ప్రత్యక్షుండై సారూప్యం బొసంగి సన్నిధానపదవినిచ్చి విష్వక్సేనాభిధానంబు గావించె

వామనపురాణం

శ్లో॥ గణేశశ్చ పద్మయోః కృష్ణః స్కందో విష్ణుకలోద్భవః॥
గణేశు పద్మయు కృష్ణుడే స్కందుండు విష్ణుకలాసంభూతుడు.॥
బ్రహ్మవైవర్త ప్రకృతిఖండ ప్రథమాధ్యాయము॥

ఒక దినంబున మహావిష్ణువు బ్రహ్మసభ కేతెంచిన పితామహాదులు సన్మానించిరి నిష్కాముడైన సనత్కుమారుడు ధ్యానస్థుడై వసించుండెను. అందుకు కుపితుండై విష్ణువు ఓ సనత్కుమారుడా నీవు నిష్కాముడను గర్వముచేత స్తబ్ధునివలె నుండుదువు గాన శీఘ్రజన్మంబై బుట్టి కామాతురుండవు గమ్మని శాపంబొసంగ నతడు విశాఖుండై పుట్టెను.

వసిష్ఠరామాయణము॥ దూర్వాసా గరుడశ్చైవ శంకరాంశ ప్రతాపవాన్। బ్రహ్మవైవర్తపురాణము॥

మూ॥ ప్రణవేభ సుకా తపస్వి [illegible]
సుఖినందినీదిజ్ఞ భోభామ్యానాం
మూ॥ నావహః. ప్రవహ. వివహ ఉద్వహ. సువహ్న, [illegible]

పరివహ. పరావహేతి. మరుద్గణానాం

మూ॥ వరుణుధ్రువ. సోమ. నహ్వా. నిలా. = గ్నిప్రి

త్యూష. ప్రభాసాది. వసూనాం

మూ॥ ఇంద్రాగ్ని యమ. నిఋతి. వరుణ. వాయు.

కుబేరేశానాది. దిక్పాలానాం

మూ॥ సూర్య. చంద్రా. = గారక. బుధ. గురు. భా.

గవ. శనైశ్చర. భుజగ. ధ్వజాది తారాగ్రహాణాం

మూ॥ మృగవ్యాధ శర్వ నైరుత్య = జైకపాదాహి

బుధ్న పినాకి వామదే=వేశ్వరకపాలి స్థాణు భగా

ది రుద్రాణాం.

మూ॥ కాలకామక ధూర్విలోచన దివిదేవ సత్యవసు

దక్షక్రతు పురూరవార్ద్రివ సౌగ్నిక విశ్వేషాం

మూ॥ కవ్యవాహ నళ సోమప విదుర్మూ=క్యమూ=

గ్నిష్వాత్త బర్హిషదాదిపితృదేవానాం

మూ॥ సురా=సురా=దిత్యాశ్వినేయ సిద్ధసాధ్యవిద్యా

ధర భాస్వరకిన్నరకింపురుషస్తుషిత గుహ్యక మహారా

జ యక్ష రాక్షస రక్షోగంధర్వనభశ్చర భూతాద్యమ

రాణాం

మూ॥ ఋగ్యజు స్సామాథర్వణాయుర్ధను గాంధ

ర్వాస్త్ర వేదానాం.

ఋగ్వేదమునకు ఆయుర్వేదము, యజుర్వేదమునకు ధనుర్వేదము, సామవేదమునకు గాంధర్వవేదము, అథర్వణ మునకు అస్త్రవేద ముప వేదములు.

మూ॥ శిక్షవ్యాకరణ చ్ఛంద నిరుక్త జ్యోతిషః కల్పా ద్యం గోపని షత్పురాణ మంత్రి యంత్రి తంత్రి తర్క ధర్మ మీమాంస కావ్యాలంకార నీతి నాటక శబ్దానాం॥

ఋగ్వేదాంతర్గతదశ ౧౦ శుక్లయజురేకోనవింశ ౧౯ కృష్ణయజుర్ద్వాత్రిశ ౩౨ సామగష్షోడశ ౧౬ మథర్వణ మేక త్రింశ ౩౧ మిదమష్టోత్తర సహోపనిషదాం ముక్తికోపనిషత్

మూ॥ సనకసనందన సనాతన సనత్సుజాత మరీచి ర త్ర్యాంగిరస పులస్త్యః పులహః క్రితు భృగు వసిష్ట దక్ష కర్దమ కపిలాసురికవి శంఖ ప్రిచేతస పంచ శిఖోక్ష ముచ్యారుణి హంసి యతి కస్యప భర ద్వాజ విశ్వామిత్రి గౌతమ జమదగ్ని జాబాలి వా లఖిల్య పర్వత పరాశర వ్యాస దూర్వాస కణ్వ కా త్యాయన యాజ్ఞవల్కాగస్త్య శుక బకదాల్భ్య శౌనక గర్గ మార్కండేయ వాల్మీకాది ముఖ్య మునీనాం

మనంబున నంతరగ్నిగలవారై జన్మమున కర్మమొన రించుచు పదామానులై కాలంబునమాటలాడుచు సర్వకర్మం బుల నెఱుంగువారు మునులని చెప్పంబడుదురు.

మూ॥ హనుమాన్నాక్షిణ ప్రహ్లాద బలి విభీషణ ఋక్ష్మాంగద భీష్మ నారద విదురోద్ధవాక్రూర వాళీజంఘాది భాగవతోత్తమానాం

వాళీజంఘునిచరిత్ర భారతానుశాసనికమున విశదము.

నిత్య   బహు ... కుబేర వచు శీఘ్రవాడు అగ్నిదేవేంద్రు తను
... ప భాగము భాగవతపంచమ స్కంధ కింపురుష వర్ష
వర్ణన కథాప్రసంగము చూడుడు. హనుమాన్నిద్దేవే
నసహాగంధర్వగణగణములని ప్రయోగము

మా॥ అదితి ర్దితి ర్దనుః కాష్ఠా౽రిష్టా సురసా౽త్విళా
ముని క్రోధవశా తామ్రా సురభి స్సరమా తిమి
ర్యామిని పతంగినీ కద్రూ ర్వినతా౽శ్విన్యాది దాక్షా
యణీనాం

అదితి మొదలు వినతాంతం ప్రదేశ్వరు కశ్యపుకాంతలు
అశ్విన్యాదిగా ఏదేశ్వరు చంద్రపత్నులు దాక్షాయణీ ధర్మపత్ని
చంద్ర కాస్వకదారా రపి యని గజేంద్రమోక్షప్రయోగము.

మా॥ నిమిజనకే౽క్ష్వాకు దశరథ త్రిశంకు శిబి దు
ష్యయాతి గయ ప్రియవ్రత ధ్రువాం౽బరీష శిబి సు
హోత్ర పృథు యదు సుదా సమాంధాత శంతన
రంతిదేవ నల దిలీప సగరా౽ంగ భగీరథ మరు త్పు
రూరవ భరత పురుకుత్స సుచంద్ర శ్చంద్రహాస హ
రిశ్చంద్ర కార్తవీర్య ధర్మజ భీమార్జున నకుల సహదే
వాది క్షితిపతీనాం

మా॥ రంభోర్వశీ మేనక తిలోత్తమ ఘృతాచి విశ్వా
చి పమాచి ప్రమ్లోచ అనుమ్లోచ హేమ కామనే
నాద్యప్సరసానాం

వీరు పతత మిరువదైద బ్రహ్మల యుపస్థానముగలవారు.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము జూడుడు మరియు ధైర్యమువలన స్థలిం

పజేయువారు, జలమంమటు ట్టినవారు, ప్రన్యాముచేసినవారిచే పొందబడువారు

మూలం॥

శచి శతరూపా = కూతి దేవహూతి
ఇంద్రపత్ని స్వాయంభువ రుచిక కర్దమ
ప్రసూతి తారా అరుంధతి కళావతి మాలావతి
దక్ష గురు సుచంద్ర నారద
మనస మేనకా = నసూయ దేవసేనా
జరత్కార హిమవంత అత్రి కుమార
నిద్రా సుభద్ర లోపాముద్ర ద్రాపది
కాలాగ్నిరుద్ర అర్జున అగస్త్య
చంద్రమతి దమయంతీ మదయంతీ మదాలస
హరిశ్చంద్ర నళ సుదాస కువలయాశ్వ
స్వధా స్వస్తి మందోదరి తుష్టి పుష్టి ప్రతిష్ఠ
పితృ వాయు అనంత గణేశ ఘృణ్ర
స్వాహా = హా్య రతి కుంతీ శకుంతల
అగ్ని గౌతమ మన్మథ దుష్యంత
రేణుక సుపర్ణి రత్నమాల మైత్రేయీ
జమదగ్ని గరుడ జనక యాజ్ఞవల్క్య
సునందా = ది పరమపతివ్రతానాం

బ్రహ్మరాతి భార్యయగు
యాజ్ఞవల్క్యనిమాత.

మూ॥ కషాకాష్ఠనిమేష ము.హూర్త మహారహార్ద్రిసహా.

రనక్షత్ర యోగకరణరాసి పక్షమాసర్తు ఆయనాబ్ద యుగ మన్వంతర పరార్ధాది కాలానాం.

మూ॥ కాసి బదరికాప్రయాగ, బృందావన, గయ, శ్రీరంగ, సిద్ధాశ్రమ, మాయాపురి, వెంకటాచల,శం

(హరిద్వారం)

కరనారాయణా = నంతశయన మధుర కాంచి పంప నాకేత యోగానంద ధర్మపురి హరిహర మహాబల జయరామ జనార్దన సప్తనదీసంగమ గండకీ ద్వారకాది పవిత్రక్షేత్రానాం.

ఈక్షేత్రంబులు కేశవాదినామకంబులగు చతుర్వింశతి విష్ణుక్షేత్రంబులని శుకసప్తతి.

మూ॥ కనకాచల హిమ హేమకూట త్రికూట చిత్రకూట ద్రోణ మందర మహేంద్ర గంధమాదన పారియాత్ర వారిధర మాల్య వాన్మలయ కైలాస శ్రీశైల గోవర్ధన రైవతక నిషధ ఋషభ ఋష్యమూక సిహ్మాద్రి లోకాలోకాది ప్రభూతపర్వతానాం

మూ॥ భాగీరథీ భవనాశిని తుంగభద్ర ఫల్గుణీ శోణా కావేరి గోదావరీ కపిలా పినాకిని యమునా తమస గోమతి భీమరథీ సింధు తామ్రపర్ణి సరయూ శరావతి రేవా వరాహా సరస్వతీ కృష్ణా శిలా మలాపహారి కౌశికి కృష్ణవేణీ బాహుదాది మహానదీనాం

(ఇందుసింధు శోణాంబులు నదంబులు శేషించినవి నదీరూపంబులు)

మూ॥ లవణేక్షు సురాసర్పిర్దధిక్షీర జలార్ణవానాం శ్వేతద్వీపాది సప్తద్వీపానాం.

మూ॥ చందన చంపక దండక బదరి కదళీ గుహేక్షుక ద్రాక్ష దేవదారు నైమిశాది పుణ్యారణ్యానాం

మూ॥లం॥

పారిజాత వకుళ తక్కోల నాగ పున్నాగ
పొగడ పొన్న సురపొన్న
మాతులుంగ లుంగ-లవంగ-వట పాటల కుటజ
మాదీఫల పుల్లమాతి పాదిరి కోడిశ
కాంచన ఖర్జూర చూత కేతకీ శీత
సంపెగ జలగ
శీతల వేత్ర కదళీ కదంబో = దుంబర
సోమెరపు బెత్తం కడప మేడి
కుంద కందరాళ బదరి చందన మందార
మల్లె కలజువ్వి జిల్లేడి
స్యందన సిందుతార మాధవీ మధూక
నెమ్మి వావిలి వసంతకాల ఇప్ప
మంకెపూచె
దుమల్లె
పనస - చంపక - కపిత్థ - నింబ - జంబు - జంబీరా
కనకసంపెంగ వెల నిమ్మ
= మ్రాతక - క్రముకా = మ్లిక - తమాలా=
అంబారపు చింత కానుగ

మలక - శమీ - శిరీష - కరవీర - సరళ - శారద -
దిరిశనపు యర్రగన్నేరు వెగి ఉ॥అరటి
కురువక - నారికేళ - మరువక -
యర్ర పువ్వుల మరుగ
పెద్దగోరంట్ల
కురంటక - బిల్వ - భల్లాతక - తాల - సాల -
పచ్చపువ్వుల జీడి తాటి మద్ది
పెద్దగోరంట్ల
రసాల - హింతాల - దేవదార - కోవిదా
తీమామిడి గరుకతాటి దేవకాంచన
రా = శ్వేత - వంశ - కింశుక - శింశుపా =
వెదురు మోదుగ అగరు
శోక - ప్లక్షి - కు - ద్రాక్ష - భద్రా
ముల్లమోదుగ జువ్వి చరుకు
ద్యాదిభూరిభూరుహాణాం ॥

అధి మగు

సాశుభానుర పుణ్యశ్లోక మానవాద్యైశ్వర్యమూహా మస్మదాయురారోగ్యమైశ్వర్యా = భ్యుదయ వృద్ధింకురువన్నం తితః పాతుతాం భగవ న్నవంకరోమి॥

ముూ॥ శృతిసీమంతినీ సీమంతవీధి శాలంకరణ యవాంకుశ కవల కులశ చక్ర చాప హల చామర మకరమచ్ఛ గదా శ ఖ కేతనాదిచిహ్న యోగయోగి ద్ర వికసితహృదయ క క మత్స్యసంస్థాపిత పల్లకపల్లవో = ల్లసిత మహారణచక్రం,

వేదములనియెడి ఉత్తమస్త్రీలయొక్క పాపటలను మార్గములకు అలంకారంబులు యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధులయు - మంత్రయోగ లయయోగ హఠయోగ రాజయోగములయు - స్వర్ణగోష్ఠ - గృహారణ్య - పంకచందనముల సమతాభావంబుంచువారు యోగులందురు అట్టి శ్రేష్ఠులైన బుధుల యొక్క వక్షమున వికసించిన కమలములోని దుద్దుమధ్యంబున చక్కగా ఉంచబడినవియు కెందామర చందమున యరుణమును - చిరురాకుల భంగి మృదుత్వమును కలిగి ప్రకాశింపబడిన మిక్కిలి రమణీయములైన పదకమలంబులును (అనగా ఎర్రకాలు.)

మూ॥ అళికపలక రుచి నిచయా పరాజిత కృపాపాత్రి శశధర దశరూపేణ పద పంకజ మాశ్రయ మివ పద నఖ ముఖం.

ముంగురులయొక్క పేర్పు కాంతి సమూహములకు పరాజితుడగుచు కరుణకర్హుడై చంద్రుడు పదిరూపములచేత పాదకమలములందు ఆధారముగ నిలచినదానివలె పాదాంగుళముల గోళ్ళయొక్క అగ్రిములను.

మూ॥ సౌష్ఠవాం = గుష్ఠ నిష్ఠ్యూత గంగా తీర్థజా మహానటా టోప జటా మండల మండిత నవీన విద్రుమవల్లీ తుల్య పదాంగుళం॥

బలమైన పెనుప్రేలియందు త్రోయబడిన గంగను శంకరునియొక్క పరిభావయుక్తమగు జడమధ్య ప్రదేశ

మన స్త్రీకరింపబడుననియు పస్పష్టపుత్రికను సమాన
మైన పాదములయొక్క ప్రేళ్లను.

మూ॥ బ్రహ్మ రుద్రేంద్రాది దేవత సతతాభివందన
విజ్ఞానమన మనోజ్ఞ పాదాగ్రం॥

బ్రహ్మరుద్రాది దేవతలు నిరంతరము నమస్కార
ముచేయునవియు ఆత్మానుసంధానము జేయువారి చిత్తము
లకు మనోహరమైన పదములమీది భాగమ్ములు (అనగా
మీగాళ్ళు.)

మూ॥ తులాకోటి ఝంజీర రణ న్మణినూపుర కింకిణీ
ఘుమ ఘంటికావలయుత ఘణ ఘణాత్కార
పాష్ణిభాగం.

గండపెండేరముయొక్కయు మనోహరముగ మ్రోయు
నదియు ధ్వనించుచున్నమణులచేత ప్రకాశించు చేయబడు
నదియు చుట్టబడిన గజ్జెల చిరుఘంటలయొక్క ఘణఘణ
యను చప్పుడుచేయబడుచుండెడి మడిమస్థలంబులును.

మూ॥ పూగవటఫలపంక్తిమ పరిగల్భగుల్భం

పూగములయు, మర్రికాయలయు, సమానమ్మైన
చిట్టముగల చీలమండలములును

మూ॥ పద్మాస్వజాంక పీఠపఠన,

లక్ష్మీదేవి దసతొడయొక్క ప్రదేశంబునకు దీసికొని
సేవించుచుండునవియు,

మనంగసమంగ కాహళ చకోర ఘన జంఘయుమశీం
మన్మథునియొక్క అమ్ములపొదివియుయు, కొమ్ముల

యు, మృత్స్నములయు, తిరస్కరించు రెండు పిక్కలును,

మూ॥ కమఠ కర్పర సంశయాంతర సమీచీన జాను ద్వయం

తేబేలుయొక్క చిప్పను సందేహమిగలుగజేయు మంచిదైన రెండు మోకాళ్లను

మూ॥ పక్షిరాడ్భుజోపరి విరాజమాన

నాగములకు ప్రభువై ప్రకాశించు అనగా గండభేరుండములు మంత్రములుగాగల గరుత్మంతుని మూపురముపై ప్రకాశమానంబు గండభేరుండములు మంత్రములకలుకు శ్రేష్ఠ బోధాన్వితము

మూ॥ మతసీకుసుమాకృతియుత

నల్లనిపుష్పములయొక్క కాంతితో మిళితంబు

మూ॥ కమలా భూలలామ ప్రధానోపదాన

శ్రేష్ఠమైన శ్రీదేవి భూదేవియను విలాసవతులకు ముఖ్యమైన తలదిండుగ నుండునదియు

మూ॥ కంపళితకదళీకాకాండ

జలములందు పెరిగిన అరటి స్తంభములయొక్కయు, లేక నీలకదళీకా స్తంభములయొక్కయు అనుటకు భాగవత చతుర్థస్కంధమున ప్రచేతసులకు రుద్రోక్తిః,

మూ॥ కరికరకరభ

గజశుండములయొక్కయు. చేతి చిటికెనవ్రేలికిని, మణికట్టునకు నడిమభాగపు అవయవముయొక్కయు

మూ॥ విడంబమాన దక్షిణోరుయుగ్మం

ప్రకటన జేయుచున్న దక్షిణపు ముప్పిరిగొనన రెంపు
త్రాడలును.

మూ॥ జలశ్శుక్ల పర్జన్య ప్రజాపతీ సర్గమాదాంమేషాం

సుబాలోపనిషతు మఱియు భాగవత ద్వితీయస్కంధ
సమ్మతిః

మూ॥ సంతాన కామాది పురుషార్థశరీర సౌఖ్య
సందోపస్థేంద్రియం

మూ॥ శమంతకవినిర్మిత స్తంభ

నిత్యమెనిమిది బారువుల సువర్ణమిచ్చునది శమంతక
మణి అట్టిమణులనేకములచేత నిర్మితమైన స్తంభములయు

మూ॥ చింతామణి ఘటత్త పాయమాన

బహు చింతామణులవల్ల రచించిన పార్శ్వములయు,

మూ॥ మాణిక్యరచిత ధ్యభాగ

కెంపులగుంపులచే సిర్మించిన పీఠభాగము గలదియును

మూ॥ విధుసన్నిగ్వల

చంద్రబింబమువలె గుండ్రనియు,

మూ॥ కౌస్తుభ రత్నరాజ ఖచిత్ప్రష్ఠ

రత్నరాజమగు కౌస్తుభమణులచే నిర్మాణమైన పశ్చా
ద్భాగముయు

మూ॥ శాతకుంభకుంభావిభాసిత

బంగారుకలశముయొక్క మెరుగుచేత ప్రకాశింపబడి
నదియయు

మూ॥ పియూష ప్రవసిత ప్రతి

అమృతము గురియుచుండెడి శుభ్రమైన ఛత్రమయు

మూ॥ పారిజాతపస్రి స్ఫురభిళ

పారిజాత మాలికలవల్లబుట్టిన పరిమళముగలదియగు

మూ॥ సింహాసనస్థ

సింహాసనమున వసించియుండు

మూ॥ సైకతక్షితి చక్రాధికార్థిత

ఇసుకదిబ్బలయు, దిన్నెలయు, చక్రములయు క్రిక్కి

రించు

మూ॥ పృథునితంబ విధునం

గొప్పవైన రెండు పిరుదులును సింహాసనవిచారం గర్గ

భాగవత ద్వారకాఖండ సప్తవింశాధ్యాయము

మూ॥ కింకిణీయుత మేఖలాకీర్ణజఘనం

చిరుఘంటలుకూర్చిన మొలతాడుచేత చుట్టబడిన

పొత్తికడుపు

మూ॥ సజ్జాతవజ్రఖచిత్కాంచనకాంచీ

మంచిపిగానుత్పన్నమైన వజ్రమణులు చెక్కిన బంగా

రు వడ్డాణమునగల

మూ॥ ఘంటికాని ఘోష విశేషనాదితోషణ

చిరుఘంటలయొక్క ధ్వనివల్ల అఖిలమైన సంతోష

మునకు మూలంబు.

మూ॥ హసంత భాసుర వసంతకాల.

మనోహరమై ప్రకాశించు చైత్ర వైశాఖ మాసంబుల

మూ॥ మేఘ మధ్యమ ధగద్ధగాయమాన.

నీ హ మాన్యమునందు ధగధగ మెఱయుచున్న

మూ॥ తటిల్లతాధరిత్రికా

మెరుపుతీగవలె యున్న సందేహము గలుగజేయుచు

మూ॥ తత్పదంబకింజల్క శోభితశోభా

కడిమిచెట్టు పూలవలె ప్రకాశింపబడిన కాంతి.

మూ॥ దిగంత కాంతి [illegible] తాముఖ.

దిగంతములయందు [illegible] నుండగలుగు స్త్రీల

యొక్క మోహములకు.

మూ॥ హరిద్రార్ద్రిముద్రాతేప నామమాన విశుద్ధ

పీతాంబరాబద్ధ సింహమధ్యప్రసిద్ధం

తడిసిన పసుపు అచ్చొత్తినట్టుల పూసినట్లుండు

పరిశుద్ధమగు సువర్ణము వస్త్రమువలెను చుట్టబడిన సింహ

ముయొక్క నడుమువలె ప్రకటితమై సన్ననైన కటియును.

మూ॥ ఘూర్ణవపినిగణ తాశేషవిశ్వప్రసూ.

తల్లి నశింపించియుండిన సమస్త ప్రపంచమును ఉత్ప

త్తిచేయగల.

మూ॥ హిరణ్యగర్భోద్భవ హేతుభూత

బ్రహ్మదేవుడుద్భవించుటకు కారణమూలమై.

మూ॥ సరసీరుహోద్భవోద్భాసిత.

పుట్టి ప్రకాశింపబడిన దగు కమలంబు.

మూ॥ రంగదుత్తుంగ తరంగ తరంగిణ్యా

మనోహరముగ పొడవైన అలలుగల నదియందు

మూ॥ వారణాసీభగ గభీర.

బొడమెడు సుడికి సమానముగ గంభీరముగల

మూ॥ శుభనాభవిభవం.

మంగళకర ఉత్సవముగల బొడ్డును.

మూ॥ జితస్థానసంఖ్యబ్రహ్మాండ

గర్భమందున్నట్టి సంఖ్యలేని బ్రహ్మాండములను,

మూ॥ ముహుర్ముహుర్దూర్భృత కృశీభూత

మాటిమాటికి భరించుటవలన లోనంటుకొనియుండు నదియు,

మూ॥ శ్వాసనిశ్వాస చంచల

రేచక పూరక కుంభకంబులవలన చలించుటచేత

మూ॥ వళిత్రయప్రోల్లసత్ప్రాంతోదరం

మూడురేఖలుగలిగి మిగుల ప్రకాశించు మిక్కిలి శాంతమైన కుక్షియును

మూ॥ పిపీలికానీలశైవాల

నల్లచీమలబారులయు, నీలపుసరములయు, పాచిపేరయయు,

మూ॥ కమనీయకోమల రోమరాజం

సమానమగు మనోహరమైన నూగారుయొక్క ప్రకాశంబు

మూ॥ మహితముక్తాఫలాళికా

శ్రేష్ఠములైన ముత్యములయొక్క సరులు ధరించియుండుటవలన,

మూ॥ విచిత్రరంగవల్లీరాజిత

రచింపజేసిన ప్రశస్తములవలె ప్రకాశమానంబు

మూ॥ నవతులసీదామకిసలయోత్కల్ప

క్రొత్తలగు ల్యాతతులసీదళముల పేరులయొక్క ఒప్పి దంబు,

మూ॥ నిరంతర పరిమళమిళిత

ఎల్లప్పుడును వాసనతో గూడికొనిన

మూ॥ నవ్యకాల్యమాలాలోల కల్లోల

నూతనమగు పుష్పములయొక్క సరంబులు తరంగ ములవలె చలించునదియు,

మూ॥ బంధురసుగంధ గంధానుబంధ

రమ్యమైనమంచి పరిమళముగల గంధమును ఎడతెగక ననువర్తించుచు

మూ॥ మందగంధవహాహూయమాన

మందగమనమైన వాయువుచేత పిలువబడిన

మూ॥ పుష్పంధయ ఝంకారధ్వని విరాజిత

తుమ్మెదలయొక్క ఝుంకారశబ్దముచేత మెరయబడిన

మూ॥ వైజయంతీ వనమాలికాలంకృత

గెలుపుగలవారిదై వైజయంతియను పేరొందిన అర ణ్యపుష్పఫల పల్లవములచేత రచించిన దామముయొక్క అ లంకారంబు,

మూ॥ నిజప్రిభాప్రకర

స్వకీయమగు కాంతిసమూహములు,

మూ॥ పర్యస్తోదస్త

అస్తమానా త్పూర్వా=పరకాలమునుండెడి,

మూ॥ ప్రభాకర గభస్తి విస్తారభాస్వర

సూర్యునియొక్క కిరణములవలె విశాలములై అంతట ప్రకాశించుచు

మూ॥ మహామూల్యకౌస్తుభ నూత్నరత్నప్రదీప్త,

వెలలేనిదై సముద్రమునందుబుట్టి కౌస్తుభమని పేరొందిన నూతనమగు మణియొక్క మిగులకాంతియు,

మూ॥ శ్రీవత్స లక్షణలక్షిత,

శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చయొక్క చిహ్నముచేత ఒప్పిదంబు శ్రీవత్సమను దక్షిణావర్తమైన కేశములసుడియొక్క లాంఛనమని కొందరందురు

మూ॥ నందసుందరీనందన

ద్రోణుండను వసువునందుడుగా జన్మించె నతనిభార్యయగు ధరయను నామె యశోదాదేవిగా జన్మించె వారికి పరిపూర్ణతమావతారుడై కుమారుడుగ ప్రవర్తించిన శ్రీకృష్ణమూర్తియగు విష్ణువియొక్క

మూ॥ చరణారవంద మిళిందేం.

పాదములను కమలములకు భృంగముగ నొప్పుచు,

మూ॥ దు - ధరారవిందనందనాది వందిత

బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదులు మొదలైనవారిచేత నమస్కరింపబడుచుండెడి

మూ॥ ఇందిరాసుందరీమణి మందిర

సుందరమైనలక్ష్మీదేవియొక్క రత్నగృహంబు,

మూ॥ మృగమదాగరు కర్పూర కుంకుమాది సురభి చందన దిగ్ధఘుసృణయుత

కస్తూరికృష్ణాగరు కర్పూర కేసరీ మొదలైన మంచిపరిమళముగల గంధమును బూయుటవలన గలిగినమిక్కిలి పరిమళంబు,

మూ॥ రాధారమా లింగితానుకూల,

గోలోకవాసినియగు రాధాదేవియొక్కయు, వైకుంఠవాసినియగు లక్ష్మీదేవియొక్కయు ఆలింగనము చేసికొనుటకు అస్పదమగుచు,

మూ॥ పీవరవిశాల వక్షస్థలం

బలిసినదగు వెడల్పయిన హృదయప్రదేశంబు.

మూ॥ గారుత్మతరచిత వద్వర్తులమితవిస్తృతవిరాజము రోజం.

మరకతమణులచేత నిర్మింపబడినదానిఁబోలి గుండ్రముగ తగుమై వ్యాపించి ప్రకాశించు చనులును (కపిలదేవహూతిసంవాదం) భాగవతం.

మూ॥ కపోతతరుణీతారుహ్యా

మంచియవ్వనముగల పెంటిపావురముయొక్క కంఠమునకు సమానంబు అనగా చలించుచుండునదియనుట

మూ॥ మణిరత్నసార వినిర్మిత

శ్రేష్ఠములగు రత్నమణులచేత రచింపబడిన.

మూ॥ బహువిధగ్రైవేయక భూషిత

అనేకవిధములైన కంఠభూషణములచేత అలంకరింప

బడినదియు

మూ॥ సుఖకేళీ సమారంభ సంరంభ

మన్మథక్రీడకు మిక్కిలి ఉపక్రమంబు జేసి త్వరపడుచు

మూ॥ పరిరంభణాం=భోధిరాట్కన్యగా

ఆలింగనము చేయుటవలన సముద్రరాజమగు క్షీర సముద్రినకు పుత్రికయైన రమాదేవియొక్క,

మూ॥ కరాంభోజకీలిత

కరకమలములయందు తొడుగబడిన,

మూ॥ స్వర్ణమణికంకణ

కాంచనరత్న కడియములు

మూ॥ నికషణస్ఫురణ

రాచుకొనుటవలన ప్రకాశించు

మూ॥ రేఖాత్రియ శోభనాత్రశోభన కమ్రకంబు కంధరా

మూడు రేఖలుయొక్క చక్కదనముచేత మిక్కిలి శ్రేష్ఠముగనుండు సుందరమగు శంఖమువంటి కంఠంబు,

మూ॥ అక్షీణబాణ తూణీరా=లంబిత

శాశ్వతములైన శరములునించియుండెడి అమ్ములపొదిమిగులవ్రేలాడుచు,

మూ॥ జగద్విరహా నిక్షేపకటిం

ప్రపంచమును మోహింపజేయు రమ్యముగనుండు పింకలును,

మూ॥ హారాంగద ప్రభాన్వైభవాభిరామ

ముక్తికాహారములచేత యుక్తమైన కేయూరములు

(అనగా బాహువులు) కాంతియొక్క ఉత్సవము మనోహరమైనవై

మూ॥ మృగరాజ సన్నిభోన్నతోన్నత

సిహ్మాపుమూపునకు సమానమగు మిక్కిలిపొడవైన

మూ॥ బంధురస్కంధం

పూర్ణములగు భుజంబులు,

మూ॥ శేషఫణిఫణా = భోగ. పృష్ఠ. వరిష్ఠాను = నుష్ఠాన. శ్రేష్ఠతర పృష్ఠం.

ఆదిశేషుని పరిపూర్ణమగు పడగయొక్క వీపున కధికమై గురుతరమగు ధ్యానాచరణమునకు కొనియాడదగిన వీపును.

మూ॥ సురేంద్ర శాఖిశాఖా మనోహర

దేవేంద్రుని కల్పవృక్షముయొక్క కొమ్మలవలె సుందరంబు,

మూ॥ సమదదిగ్వేదండ శుండాదండ మండిత.

మదించిన దిగ్గజములయొక్క తొండములవలె అలంకరింపబడినవియు.

మూ॥ హరిన్మణి స్తంభ గంభీర.

పచ్చలయొక్క కంబముల చందమున గాంభీర్యంబు అనగా క్షోభలేనివి.

మూ॥ మమహితానర్ఘ్యమణి కంకణాది.

మిక్కిలి శ్రేష్ఠములైన వెలలేని రత్నకడియములు మొదలగు.

మూ॥ భూషణ సుషమో = జ్వల.

ఆభరణములయొక్క యెక్కువ కాంతితో గల శృంగా రంబు.

మూ॥ శాతవ భయంకర దుష్టనాశంకర తాపసవం శంకర

శతృవులకు రౌద్రమును దుర్జనులకు మరణమును. సాత్వికులకు యోగీశ్వరులకు వశీకరము.

మూ॥ త్రిభువన శుభం కరకరేణ,

మూడులోకములకు శుభమును చేయునవియైన బాహువులయందు

మూ॥ కనక సహస్రపత్ర సంకలిత.

వేయుసువర్ణ పత్రములతో కూడికొని

మూ॥ తేజః పుంజసంజాత

కాంతి ప్రభావముయొక్క సమూహములవల్ల చక్కగా బుట్టిన శ్రీలీలాకమలంబును.

మూ॥ లీలాకంజాతం

క్రీడాకమలంబునం

మూ॥ రాకామృగాంక

అఖండ పూర్ణమా చంద్రునికి.

మూ॥ సదృశచారుతరా = ననా = వలోకన మణీసు కరముకురం

సమానమైన సుందర తరమగు ముఖమును జూచుట కొప్పుచుండెడగు మణిమయమగు = దంబు.

మూ॥ సవిరళ సరాళ.

ఎడతెగనిదై పరహృదయ మనుసరించి వినువారి కింపుపుట్టించునదియగు

మూ॥ మురళీ వివరేషు

పిల్లంగ్రోవియొక్క రంధ్రములయందు,

మూ॥ గ్రామ.

గానమునందలి ఆరోహణా = వరోహణములు గలుగునట్లు.

మూ॥ షడ్జఋషభగాంధార పంచమ మధ్యమధైవత నిషాదస్వర.

" శ్లో॥ అయుతానిచ షట్త్రింశత్సహ స్రాణిశతాని చస్వరాణాం అని అద్భుత రామాయణమున ఉమామహేశ్వర సంవాదము.

మూ॥ జాతికళా మూర్ఛన.

సంగీత సర్వార్థసార సంగ్రహమును. గానశాస్త్రము చూడుడు,

మూ॥ మోహన బ్రహ్మ గాంధర్వగీత విద్యానురో గావితృప్తేపి.

మై మరచునట్లు జేయు సామగాన సంబంధమైన గంధర్వ సంగీతంబగు గానవిద్యాను బంధమునందు తృప్తిజెందక బాడుచుండెడి.

మూ॥ సప్తరంధ్ర క్లుప్తపర్వ.

యేడు బలములచేతని యామకములైన గనుపులుకలిగి

మూ॥ కింహ నాది శీనామక.

అద్భుతముగ ధ్వనించుచున్న దగుటవలన మహానాదినియను పేరొందిన.

మూ॥ రణితమణి వేణుదండం.

మ్రోయుచున్న రత్నములుగల పిల్లంగ్రోవియును.

మూ॥ అమానుష విశేష. భీషణాఘోషేణ.

దేవసంబంధమగు అధికమైన భయంకరముగల ధ్వని వలన.

మూ॥ సరసిజాండకరండ.

బ్రహ్మాండమను బరిణెలోని.

మూ॥ పరవీర మండల హృత్కుండికా.

శూరులగు శత్రుసమూహముల గుండియలయు.

మూ॥ తదాంగనాదుర్భరగర్భ.

వారి భార్యలయొక్క భరింప శక్యముగాని, చూలులయు. (అనగా పిండములు.)

మూ॥ గర్భస్థా = ర్భకనిర్భేదన.

వారి ఉదరములందుండు శిశువులం భేదింపజేయు.

మూ॥ శారదనీరద పారద పటీర హీర నీహార ఘనసార

శరద్రాత్రి నీటిమేఘము పాదరసము చందనము వజ్రము మంచుబంతు పచ్చకర్పూరము యొక్క కాంతికి

మూ॥ సద్వృత్త శుభలక్ష

సమానమై మంగళకరమగు చిహ్నములచేత

మూ॥ దక్షిణావర్త సుబద్ధ

దక్షిణావు సుడి తిరిగి పూజ్యమై బుట్టినదియు

మూ॥ పాంచజన్యాఖ్య శంఖం

సాందీప నందుని భ్రమింగిన పంచజనుడను దానవు గర్భజ జనితమగుటచేత పాంచజన్యమని పేరొందిన శంఖమును,

మూ॥ సహస్రకర సహస్రకిరణ.

సూర్యునియొక్క వేయు మరీచులకంటె అధికము..

మూ॥ దుస్సహ ప్రభాపటల.

సహింప శక్యముగాని కాంతియొక్క సమూహములచేత.

మూ॥ మనల్ప కల్పాంతకాల.

సంపూర్ణ ప్రళయకాలమునాటి అగ్నికంటె.

మూ॥ కాలానల తీక్ష్ణ సంభ్రమభ్రమణ,

వేడిమి గలిగి శత్రుసైన్య దళనాదులవల్ల బుట్టిన హర్షమున తిరుగుచు.

మూ॥ యవక్రపరాక్రమ విక్రమచక్ర మాహాత్మ్యత్రవ వాత్రి,

వంకర లేనిదై పరుల నాక్రమించుటకు మిక్కిలి బలిమిచేత సాంగముగా వెడలి.

మూ॥ భేతాళ పిశాచ కూశ్మాండ శాకినీ ఢాకినీ నై నాయక,

సంస్కార హీనులైనవారు పిశాచులు దహనము చేయక పూడ్చబడువారు కూశ్మాండులు అమంత్రకముగ

హననము చేయువారు బాలగ్రహములు మహాదానములు పట్టువారు బ్రహ్మరాక్షసులు కడుపులో బిడ్డ చచ్చుటచేత మృతులైనవారు శాకినులు కడుపు దిగబడుటచే చచ్చిన వారు ఢాకినులు [శుకసప్తతి.]

మూ॥ విప్రగ్రహాది దుర్గ్రహా,

బ్రహ్మరక్షస్సులు మొదలగు దుష్టగ్రహములను శత్రు సమూహములను,

మూ॥ నిగ్రహే = గ్రసనోదగ్రోగ్ర,

నాశనము సేయుటకు మున్ముందుగ బోవు అధికమైన భయంకరమగు.

మూ॥ విగ్రహాయ మానసహస్రసుదర్శన నామ్నా
యచక్రం,

శరీరంబునుబోలి వేయుధారలుగల (భక్తులచేత సుఖముగా చూడబడుచున్న దగుటచేత) సుదర్శనమను పేరొందిన చక్రాయుధంబును.

మూ॥ అనవరత విరోధి వరూధినీ రుధిర కర్దమలిప్త
దీప్తాంగ,

నిరంతర మందుచు శత్రుసైన్యములయొక్క రక్తపు బురదచేత పూయబడి సంధ్యవలన గలుగు వెలుగుచేత అవయవములు కలదగుచు.

మూ॥ మాఖండలారి తండోపతండ,

దేవేంద్రాదులగు రాక్షసుల గుంపుల గుంపులను.

మూ॥ దండివాడ ప్రచండ,

యమునియొక్క దండాయుధ విధంబున వేండ్రి
ముచేత.

మూ॥ భండన చండగతి ఖండి ఖండీకరణ,

యుద్ధములయందు మిక్కిలి కోపమువల్ల కమవడి గలి
గిచూర్ణచూర్ణముగా.

మూ॥ వివిధ వినోద కర్త్యా,

బహువిధములైన వేడుకలు జేయు.

మూ॥ కౌమోదకీ నామక గదాదండం,

దేవాయుధము గానబలుకునట్టి స్వభావము గలిగి
భూమిని సంతోషింపజేయు కౌమోదకియను పేరుగల గదా
యుధంబును.

మూ॥ అహిత వాహినీవ్యూహ,

వైరులయొక్క సేనాసమూహంబులందు.

మూ॥ మఖండతాండవ పాండిత్యోచ్చండ ఖండిత,

సంపూర్ణమైన నాట్యముయొక్క విచక్షణమువలె
ఆగ్రహముచేత త్వరపడుచు త్రుంచిత్రుంచి.

మూ॥ ఖండఖండ చకార,

తునుతునుకలుగా జేయుచు,

మూ॥ బృందారక బృందానందకర,

దేవతా సమూహములకు సంతోషము కలుగజేయు
నదియగు.

మూ॥ నందక మహాసి శేఖరం,

నందకమను పేరై సుందరంబగు శ్రేష్ఠమైన ఖడ్గంబును

మూ॥ అన్యసాధనా = భేద్య,

ఇతరోపాయములవల్ల భేదించుటకశక్యంబై.

మూ॥ ప్రతిపక్ష శిక్షావిచక్షణ దక్షాధ్యక్ష,

విరోధులను సంహరించుటయందు సర్వశక్తి గలిగిన బలముచేత ఉత్కృష్టముగ వ్యాపించుచు.

మూ॥ చతుర చతుర్దశ ఘంటికాఘణాత్కార,

చాతుర్యమైన పదునాలుగు ఘంటలయొక్క యెడతెగని ధ్వనిగల.

[రా మా య ణ ము.]

మూ॥ సముల్లసిత శార్ఙాభిధాన,

మిక్కిలి ప్రొడు వైశార్ఙ్గమను పేరొందిన.

మూ॥ చండతరోద్దండమండిత కోదండం,

అధిక భయంకర తరమగు ప్రతాపమువల్ల ప్రకాశింపంబడిన కార్ముకంబును.

మూ॥ శత్రులోక సమాకుల నిబిడనీరంధ్ర నిష్ఠురాంధకారంబంధుర బంధనగుటలీకృత,

విరోధులగు జనులను మిక్కిలి కలతచేత సందులేక నిండుకొన్న కాఠిన్యమగు చీకటియందు క్రిందుమీద తెలియనట్లు బిగించి కట్టివేసిన విధంబున వంకరజేయు.

మూ॥ నిష్కళంక నిరాతంక సాంద్రచంద్రాకార మండల పరిమండిత,

కళంకరహితమగు అడ్డులేని దట్టమగు చంద్రబింబము

నకు సద్భూశమై లెస్సనలంకరింపబడి॥ శ్లో॥ చక్షూంషిశర్మ్యా
శతచంద్ర చాదయ అని నారాయణకవచనము.

మూ॥ సర్వాంగ లక్షణ.

సమస్త అవయవములయందు లాంఛనములు గలిగి.

మూ॥ ధమణ సిస్మిత నిర్మల భర్మ వర్మచమూణది.

యమునివల్ల రచింపబడిన పరిశుద్ధమగు సువర్ణము
యొక్క రాశినిచేత నుండుకెడెము మొదలైన.

మూ॥ నానావిధ సాధనా = యుధో = పరంజిత,

బహువిధములవల్ల చంపుట కనుకూలములగు ఆయు
ధములచేత మిక్కిలి ప్రకాసింప బడిన.

మూ॥ మాజాను బాహుద్వయ చతుష్కాష్టం,

మోకాళ్ళపరకు వ్యాపించిన రెండునాల్గెనిమిది బా
హువులును కృష్ణుండు ద్విభుజుడు శ్వేతద్వీపవాసి చతుర్భు
జుండు వైకుంఠవాసి నారాయణు డష్టభుజుండు పాశాంచదధా
నోష్ట గుణోష్టబాహుః అని నారాయణ కవచప్రయోగము.

మూ॥ తారతారకా = కారకరోరువాస్ఫుర,

ముత్యములయు నక్షత్రములయు సమానమైన బాహు
వుల వ్రేళ్ళయొక్క గోళ్ళుమర.

మూ॥ తృష్ణరాగాది మణిముద్రిత ముద్రికాలంకార

కెంపులు మొదలగు రత్నములు చెక్కబడిన ఉంగు
రముల శృంగారముచేత.

మూ॥ ప్రత్యగ్ర ప్రవాళకళా హేళన కరాంగుళిం,

క్రొత్రపగడపు కాంతిని తిరస్కరించు బాహువుల

వేశ్లిష్టము.

మూ॥ శ్రీ ఖడ్గశ్రీభీమరధ్యమైన నళినయ నాది సుస్థిరాంక

శంఖసుదర్శన వజ్రమత్స్య కమల గోష్పదాది మొదలి శాశ్వతమైన లాంఛనంబు గలదియు.

మూ॥ దాసజనశిరః ప్రధానకారణ,

జనులయొక్క మస్తకములకు ముఖ్యమైన హేతువైనదియు (స్వామికార్యములను స్వప్రధానముగా జూచువాడు దాసుడనబడును)

మూ॥ శరణాగత శుభయప్రద,

ఆశ్రితులై రాబడువారియొక్క భయనివారణంబుచేయునదియు

మూ॥ ప్రభాతారుణవిభాతి పాణిపంకేరుహాం

దినోదయ సమయమునందు అరుణకాంతిచే వెలిగెడి పద్మములవంటి అర చేతులు,

మూ॥ శ్రీభువాంభోజ చుంబన చిబుకం,

లక్ష్మీదేవియొక్క కరాబ్జములచేత లాలించు మండెడి గడ్డమును.

మూ॥ మురళీకృత పుణ్యనిధాన,

పిల్లంగ్రోవిచేసిన సుకృతముయొక్క మొదలగనియు.

మూ॥ లక్ష్మీవధూ సిక్షిప్త మధుయ సుధానిక్షేప,

రమాకాంత ఉంచబడిన శాశ్వతమైన అమృత మను ధనంబు.

మూ॥ పరిపక్వ బింబఫల ప్రవాళపల్లవారుణము

ధురాం = ధరం,

లెస్సగ పరిపక్వమైన దొండపండుయొక్కయు పగడ
ముయొక్కయు చిగురాకు యొక్కయు సంధ్యారాగముయొ
క్కయు కాంతికి సదృశమైన తియ్యనగు పెదవులును.

మూ॥ ఋగాదిగి మహావిభవాద సముద్ర మందమంద
స్మిత సదన,

ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ వేదము లుద్భవించిన సాగ
రంబు. అల్పాల్పమైన చిరునగవుయొక్క మందిరంబు

మూ॥ ఘనసారాది సౌగంధ సౌరభా = మోదవదనం,

పచ్చకర్పూరము మొదలైన మంచివాసనయొక్క
పరిమళముయొక్క సంతోషము కలుగజేయు వదనమును.

మూ॥ శుక శారికా నికరచకచకితసుకలంక,

చిలుకలయు గోరవంకలయు గుంపులుగూడి కళంక
రహితమైన శ్రేష్ఠమగు చాకచక్యముతో.

మూ॥ మకరంద మధుసుధాధి కనవనవ నీతోపమాన

పూదేనెయొక్కయు తేనెయొక్కయు అమృతము
యొక్కయు యెక్కువయగు మధురమును గలిగి క్రొత్తవె
న్నకు సమానమైన

మూ॥ వచన రచనానిచయం,

మాటల కూర్పులయొక్క సమూహములును.

మూ॥ భక్తశోకశోకాం = బుధి సంశోషక,

సమస్త జీవంబులందు సమత్వ బుద్ధితో విష్ణునిభావిం
చునో వాడు. భక్తుండనబడును అట్టిభక్తులయొక్క దుఃఖ

మను వార్ధిని మిక్కిలి యుంకింపజేయు నదియును.

మూ॥ అపారోదార మాదర పాకావార,

అధికమైన దాతృత్వముచేత అక్కరవల్ల ప్రీతిజేయు సముద్రంబు.

మూ॥ సంపూర్ణ పూర్ణిమా చంద్రచంద్రికా శుభ్ర విభ్రాజిత,

అఖండమైన పున్నమనాటి చంద్రునియొక్క వెన్నెల వలె ధావళ్యమువల్ల తేజరింపబడిన.

మూ॥ దివ్య భవ్య మహనీయ మందహాసం.

అప్రాకృతమగు శుభముచేత మనోహరమైన అల్పపు గునవ్వును.

మూ॥ కుందదాడిమీబీజోపమ,

మల్లెమొగ్గలకు సమానమగు ఉన్నతములయు దాళిమ్మరి విత్తనములకు సదృశమైన పలుసలయు.

మూ॥ తాంబూల రాగరస వాసిత దంతపంక్తిం

క్రముకఖండ నాగవల్లీ కర్పూరశకల ముక్తాచూర్ణ ఏలా కస్తూరీ లవంగ జాత్యాదులు పరిచర్వణము జేయుట వలన గలిగిన అనురాగ రక్తద్రవము చేతను వాసనయుక్తమైన దదనపంక్తియును.

మూ॥ అగణ్య లావణ్య పుణ్యవరేణ్య,

సంఖ్యలేని సుందరముచేత ఒప్పెడిదిగా శ్రేష్ఠంబై.

మూ॥ విద్వేషి భీషణవిభాసిత.

విరోధులకు భయంకరముగ ప్రకాశింపబడిన.

మూ॥ కేవల శ్యామలో = ద్వేలశ్మశ్రుకేశం.

మిగుల నల్లనై మేరమీరియుండు మీసములును.

మూ॥ మధుమాస మధ్యందిన విద్యోతమానఖద్యోత
మండలచ్ఛ విచ్ఛటాచ్ఛ్రితిచ్ఛన్న.

చైత్రమాస మధ్యాహ్న సమయమందు ప్రకాశించు చుండెడి సూర్యబింబముయొక్క కాంతివల్ల గలిగిన కిరణము లకు సమానమై

మూ॥ శ్రవణకుండల మండితహీరమణిమరీచికానర్తన

చెవులయందు ప్రకాశించు పోగులయందుండు వజ్ర మణులయొక్క కిరణములు నాట్యముచేయు విధంబున చలించుచు,

మూ॥ రత్నేంద్రిదర్పణ దర్పవిదళన విఫలితకపోలం.

శ్రేష్ఠమగు రత్నపు అద్దముయొక్క కాంతిని తిరస్కరించుచుండెడి గొప్పవైన గండస్థలంబులును.

మూ॥ సలలిత శ్రీకారాక్షరసాధక సందేహాకృద్వర్ణ
నాహ్నాకర్ణం

మిక్కిలి కోమలమైన నశింపగూడని శ్రీకారమను నక్షరము జన్మించినందుకు సఫలంబయ్యెనని సంశయము గలుగజేయు స్తోత్రమున కర్హమైన చెవులును.

మూ॥ సమగ్రజగత్పరపాలన స్వవివాద సలోచన
యుగసీమాస్తంభసంభావిత.

సమస్తమైన లోకములను మిక్కిలి చక్కగా పాలించుటకు తామతామ చాలుదమని కలహించుచుండు రెండు

నేత్రములకు పౌలిమ్యా(ర)యొక్క యోగ్యమైన సూచములుగ నొప్పినదియు.

మూ॥ తిలచంపక ప్రసూనవిలాస దివ్యానఘ్రాణ మానవాసం.

నూపువ్వుయొక్కయు కనకసంపంగపుష్పంబుయొక్కయు శృంగారమువల్ల సుకుమారముచేత వెలుగుచున్న ఘ్రాణంబును,

మూ॥ శతపత్రపత్రోత్రప్రస్న.

కమల దళంబులందు జన్మించినందున విశాలములై

మూ॥ పుండరీకస్థిత,

తెల్లదామెరలందు వృద్ధి పొందినందున శుభ్రములై

మూ॥ ఇందీవర వినిందక

నీలోత్పలముల నిందించుటవలన మిగుల నల్లనై

మూ॥ విశిఖసంఖ్యవిఖ్యాత కర్ణాంతవిశ్రాంత

బాణంబులతోడ ప్రసిద్ధమగు స్నేహముచేయుట వలన వీనులవరకు యెడతెగక వ్యాపించినవై

మూ॥ కరుణామృతతరంగి తాపాంగేక్షణ చక్షుర్ద్వయం

కారుణ్యమను సుధారసముయొక్క అలలవల్ల కడకంటి చూపులచేత చూచుచుండు రెండునేత్రములును.

మూ॥ పురందరశరాసనేక్షు చాపచాప ద్వయరూపా కృతిభువన మోహనభ్రూయుగళం

యిందద్రచాపమునకును మన్మథుని కోదండముయొక్క ఆకారమునకును. త్రిభువనమోహనంబగు ప్రపంచమును

మోహింపజేయు రెండు కనుబొమ్మలును.

మూ॥ అపరపక్షాష్టమీశశాంకశంకాస్పద,

బహుళాష్టమినాటి చంద్రుడను సంశయాకారముగలిగి

మూ॥ శస్తనిస్తుల కస్తూరీ తిలకసంస్తుతమస్తకం.

శ్రేష్ఠమైన మంగళకరమగు మృగనాభియొక్క నొసటిబొట్టు మిక్కిలిస్తోత్రమునకు పాత్రమగు లలాటస్థలంబును.

మూ॥ ప్రపంచ వాంఛితోదంచితాం = చితఫించా

చంచలలాంఛన

భువనమును గాంక్షింపజేయు సుందరమయిన పూజ్యములగు నెమలి పురులవల్ల కదలుచున్న చిహ్నంబు.

మూ॥ దరదరవిందమ మందనిష్యంద.

కొంచెముగ వికసించిన యర్రతామరనుండిఅధికముగ జారుచున్న

మూ॥ మరందబిందుసందోహ

పూదేనె కణములయొక్క సమూహములను,

మూ॥ కందళితా =

మిక్కిలిపానము చేయుటవలన గలిగిన

మూ॥ నందమదవదిందిందిర నికరభ్రమాకర.

మదముచేత మదించినదగు భృంగముల గుంపులు భ్రాంతిచే తిరుగుచున్న

మూ॥ కుటిలకుంతలపింజ మంజురంజన,

వంకరయగు ముంగురుల సంఘముతోడ మనోహరమైన ఆహ్లాదంబు.

మూ॥ సన్మానసాం = భోరుహాబంభర,

బ్రహ్మజ్ఞానముగల సుజనులయొక్క హృదయ కమలములకు భ్రమరంబు.

మూ॥ సమస్త ప్రశస్తవస్తు సంగ్రహా సంపూరితసాగర,

సకలమైన మంచి సౌందర్యముగల ద్రవ్యములను సంపాదించి నిండింపబడిన సముద్రంబు.

మూ॥ రమాచ క్షుశ్చకోరాం,

ఇందిరాదేవియొక్క నేత్రములను చక్రవాకపక్షులకు.

మూ॥ బరశంబ శేందుబింబ,

ఆకాశమున వెలుంగు నిర్మలమైన చంద్రమండలంబు.

మూ॥ శరదిందు బృందఖండిత, మండితాంశ

శరత్కాలము నాటి చంద్రసమూహాములు కాంతిని తిరస్కృతము చేయుబడిన కిరణములయొక్క అలంకారంబు.

మూ॥ ఖండాంశపండిత మనోపరిదండిత,

తర్కశాస్త్ర విద్వాంసులయొక్క చిత్తములను మిక్కిలి తాడనంబు చేయుబడునదియు.

మూ॥ సకలలోకార్తి నివారక దరహాసచంద్రికా ధావళ్య,

సమస్త భువనములయొక్క దుఃఖమును పోగొట్టబడు వెన్నెలవలె శుభ్రమై ప్రకాసించుచున్న చిరునవ్వుతో యుక్తమైన.

మూ॥ ప్రసన్న ప్రసాద సదానంద సుందర ముఖారవిందం,

నిర్మలమగు ప్రీతిచేత నిరంతర సంతోషముతో నుండు మనోహరమైన ముఖకమలంబు.

మూ॥ సంఫుల్లమల్లికా మాలతీ సుగంధికాది

వికసించిన మొల్లలయు, జాజులయు ఇంచుక యెరుపును తెలుపును గలిగి మిక్కిలి పరిమళము గలదియయు మొదలైన

మూ॥ విమలసుగుదామర మాల్యవృత

నిర్మలములగు పుష్పములయొక్క దండలచేత అల్లాడమగ చుట్టబడినదై

మూ॥ నీలదుకూలాభ విభవాన్విత

నల్లనిపట్టువస్త్రములయొక్క కాంతివలె వృత్సవము వల్ల నొప్పుచున్న నడుమైన

మూ॥ శిరోరుహాభి రమ్యధమ్మిల్లం

తలవెంట్రుకలుగల మనోహరమైన కీలుగంటును

మూ॥ విభాకర శుపాకర పావక ప్రకాశ నిరవకాశ దుర్నిరీక్ష్య

సూర్య చంద్రాగ్నులయొక్క మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన ప్రభలకు ఆస్పదమునివ్వక జూచుటకశక్యంబులగు

మూ॥ వజ్రవైడూర్యేంద్ర నీలగోమేధిక పుష్యరాగ మరకత మాణిక్య ప్రవాళ మౌక్తికాది చటులతర నటన

మరకత, పచ్చలు, మాణిక్య, కెంపులు, పగడములు, ముత్యములు మొదలైన గొప్పతరమగుచు నృత్యమువలె

మూ॥ నటవ్యాశిఖటు

చలించుచున్న కృష్ణములయొక్క సముదాయములచేత

మూ॥ పటుఘటితస్ఫుటితర స్ఫటిత హాటకకోటీరం

దిట్టముగ చెక్కబడిన ప్రకటతరమైన రంగార్చిన బంగారు కిరీటంబు

మూ॥ కమలకైరవ కల్హారవసీ విహార మద మరాళ మదగజ సుదాహహ్రృతి సుగమాగమనం

పద్మములయు కుముదములయు, సౌగంధికములయు, గల జలములయందు సంచరించుచు మదగించున్న హంసలయొక్కయు, గర్వముగల కుంజరములయొక్కయు అహంకారము నణచునట్టి మంచిరాకడగల యానంబును అనగా మెల్లన వచ్చివాడపుట

మూ॥ ఘనాఘన ఘనసమాన దేహధామ

వర్షమేఘముయొక్క కాంతికి సమానమగు శరీరపు కాంతిపల్ల

మూ॥ కందర్పకోటి శతమోహన మద్భుతానంద విగ్రహం

నూరుకోట్ల మన్మథుల సుందరమునకు సమానమయి మైమరచునట్లుచేయు ఆశ్చర్యకరమైన సంతోషముగల దేహంబును

మూ॥ సహస్రకోట్యర్కసంఘాత ప్రతీకాశ తేజోమయం

వేయికోట్ల భాస్కరులయొక్క సమూహమునకు సమానమయిన కాంతి ప్రభావయుక్తంబును

మూ॥ శ్రీదామాది అంఘ్రీరాభర్ణక శ్రీదారతిం

యీశ్రీదాముడు రాధాశాపంబువలన అర్ధాంశము వలన శంఖచూడుడుగాను అర్ధాంశముచేత ఇళాదేవి భ్రాతృవుగా జన్మించి శ్రీకృష్ణునికి చెలికాడైయ్యె తక్కినసుదామ వసుదామ చంద్రభాను సూర్యభాను రత్నభాను గిరిభాను వీరభాను, సుబల దేవప్రస్థ విశాలార్జున సుభాంగ సుందరాదులు దేవాంశజులు చెలువుగలవారు గొల్లలు అట్టిగోపాలురతో కలసి మెలసి విహరించినవాడు ॥ఉ॥ ఎన్నడునైన యోగివిభులెవ్వని పాదపరాగ మింతయున్। గన్నులగానరట్టి హరిగాగిటజేర్చుచు చెట్టబట్టుచున్॥ దన్నుచు గృద్దుచున్ నగుచు తద్దయుపైబడి కూడియాడుచున్। మన్ననసేయువల్లవకుమారులభాగ్యము లింతయొప్పునే॥ (భాగవతము)

మూ॥ రాధావిరజాది

విరజాదేవి రాధకు సమానముగు గోపిక యీమె పుత్రులేడ్వురు ఆమెశాపంబున సప్తసముద్రంబులయ్యె యీమెయే గోలోకమావరించియుండు విరజానది.

శ్రుతినితలంచి నీకదంబములు కృష్ణుని వరంబువలన గోపకులకు గోపసుందరీ తిలకంబులై పుట్టిజారధర్మంబున నందనందనుం బొందిరి. మాధుర్యఖండ ప్రథమాధ్యాయము.

మూ॥ మిథిల

మిథిలాసుదతులు రాముని గాంచి మోహించి తద్వరబలంబున నవనందులను నాభీరులకు వారిజాననలై పుట్టి కాత్యాయనీవ్రతంబున తమకట్టుపుట్టంబులు యశోదపట్టిదొం

గలింప మానభంగంబునొంది కృష్ణునభిమానంబునకు పాత్రు
లైరి. తృతీయాధ్యాయము.

మూ॥ క్రతుసీతా.

కనకసీతలు రామునివరంబుచేత యమునకురంగటి
నుండు గోపకులకు తనూజాతలై రాధికానుగ్రహంబున మాధ
వునింబొందిరి - అష్టమాధ్యాయము

మూ॥ కౌసల

కోసలకాంతా కదంబములు రామానుగ్రహంబున
నవోపనందులకు జనించి యితరగోపకుల పరిణయంబొందియు
జాహ్ణవీధమనంబున కృష్ణుని రతిసుఖంబుల సుఖించుచుండిరి
చతుర్ధాధ్యాయము

మూ॥ మయోధ్య

అయోధ్యావధూ యూధములు దాశరధివరంబందిన
వారలుగాన సింధుదేశాధిపుడైన షట్సహస్రసతులపతియగు
విమలుడను చంపకాపతికి యాజ్ఞవల్క్యమహాముని వాక్యా
నుసారముగ కోట్లకొలదిగా జనించినవారారామామణుల రామా
నుజునికిచ్చి పరిణయంబుజేసెను. పంచ, షష్ఠ, సప్తమాధ్యా
యము.

మూ॥ ఋషి

దండకారణ్యమహర్షులనేకులు రామభద్రుని దర్శిం
చి మోహించుటంజేసి నతసవరంబున తొమ్మిదిలక్షలగోపుల
కధికారియు అయిదువేలవల్లవీజనులకు వల్లభుండును వంగ
దేశనివాసుడన మంగళునకి జన్మించినందు నింటంజేరి యా

వధూమణులు మందరధరుని ధవునిగా బడసిరి. ద్వితీయాధ్యాయము.

మఱియుకృష్ణోపనిషత్.

మూ॥ పులిందినీ

పంచవటీతీరంబున నుండిన శబరయబలస్తోమంబులు రాఘవప్రియమోఘ మోహనాకారంబుగాంచి మించిన మోహంబున నారామభద్రుని చరణరేణుసమాశ్రయణంబున వరంబందినవారలుగాన వింధ్యదరులయందు నెలకొని యనంతరము కంసనియాసీతలై కామగిరి ప్రాంతనివసించుచుండిన కిరాతపత్నులకు పుత్రికలైపుట్టి గోపికాకాంతుని కాంతునిగాబడసిరి. దశమాధ్యాయము

మూ॥ రమోర్ధ్వవైకుంఠ శ్రీలోకాచల

రమావైకుంఠ, ఊర్ధ్వవైకుంఠ, శ్రీలోకాచలములందు ప్రఖ్యాతలగు రమానఖ్యాదులు హరివరంబువడసి షష్ఠ్యప్రభానులకు పుత్రికలై త్రిభంగియన బరగుకపటి యతివేషంబుననున్న నాముురారి చేయు మురళీగానంబునకమందానందంబునొంది నాశంకరప్రియునకు కింకరీతనంబున సుఖకేళిం పరితుష్టలైరి ఏకాదశాధ్యాయము,

మూ॥ భూదివ్య త్రిగుణ

అనేక పుణ్యముమజేసిన భూగోపికలుకొందరు, దివ్యలుకొందరు, త్రిగుణవృత్తులుకొందరు వీరు ఉపనందుల మందిరంబులం బావిర్భవించి రాధికానుచరులై యాదేవితో హేళికోత్సవమందు రాసేశ్వరుని రాసక్రీడలం దేలుచుండిరి,

ద్వాదశాధ్యాయము॥

ము॥ దేవ,

యజ్ఞవరాహమూర్తిం జూచి మోహించి దేవలమహర్షి వాక్యానుసారముగ హిమనగంబున తపంబుగావించుచున్న దేవకాంతలు మాళవదేశమున ననేక సహస్రాభార్యా సహితుడగు నందదివస్పతియగు గోపకునికి కొమార్తెలై యసమాన గానకళా చాతుర్యంబున యాకృపామూర్తికి కృపాపాత్రులయిరి, త్రయోదశాధ్యాయము॥

ము॥ జాలందరీ

రంగపట్టణ వాసస్థుడగు రంగోజియను గోపకుండు కంసునిదయవడసి బహిర్మదపట్టణాధిపతియై యున్న నామహానీయునికి హరివరంబువడసిన జలంధర నారీవారలు ఆత్మజ వైత్రవజ రాజుల బరిణయంబండియు జారధర్మంబున మాధవుని మదన కదనంబునకు వశులైరి. చతుర్దశాధ్యాయము॥

ము॥ నారాయణాగ్నిజో=దద్భో=

మత్స్యమూర్తివరంబున సముద్రకన్యకలును నారాయణ ఋషివరంబున నతని వూరుపులందుద్భవించిన యప్సరసలును అత్రివరంబున భగవత్కళాసంభూతుడగు పృథుచక్రవర్తిచేయు యజ్ఞకుండమున సంజాతలగు యప్సరసలును మున్న వరలబ్ధులగు సుతలసతులును వీరు పంచసహస్ర రమణీమణులకు రమణుండయిన శోణపురాధీశుండగు నందుడను గోపకునికి దహితలైబుట్టి డోలాగీతంబులువాడి రసకేళి

రియు, రాసేశ్వరియు నగు రాధికను మెప్పించి యామెయొక్కల కుప్పచోపట్టిన నొప్పనామె ప్రసాదంబున నానవమన్మథ మన్మథుని మన్మథలీలల నోలలాడుచుండిరి పంచదశాధ్యాయం॥

మూ॥ షష్ఠి

సముద్రమథనంబున ధన్వంతరిజన్మించి యంతహితా తుంబుకాగా లతాసమూహములు తమకధిపతిలేమింజేసి పరమదుఃఖంబున స్త్రీరూపంబులై తపంబున పీతాంబరుని మెప్పించి వరలబ్ధులైనవారగుటంజేసి సమస్తలతలును స్త్రీరూపములుధరించి రసికేశ్వరుని రాసరంగమున రాసక్రీడసల్పిరి. గోలోకఖండ పంచమాధ్యాయము॥

మూ॥ గోలోకా=

“కాశ్చిద్గోలోకవాసిన్యః కాశ్చిచ్ఛయోపకారికాః। శృంగారప్రకరాః కాశ్చిత్కాశ్చిద్ద్వారపాలికాః। పార్షదాభ్యాస్సవ్యజనాః ఛత్రచామర పాణయః। పుష్పాభరణకారిణ్యః శ్రీబృందావనపాలికాః గోవర్ధన నివాసిన్యః కాశ్చిత్కుంజవిధాయికాః। తన్నికుంజనివాసిన్యః నర్తక్యో వాద్యతత్పరాః॥ బృందావనఖండ షోడశాధ్యాయము॥

నారదుండొకపరి స్నానార్థమై మానససరోవరంబునకుబోవ నచ్చో వేడుకలచే జలక్రీడలాడుచున్న అప్సరసలనేకులు మునిచేరవచ్చి మామనంబులు శ్రీకృష్ణుని వరింపవలయునని కోరుచున్నవి సుకోరిక మాకబ్బునేయని విన్నవించిన నారదుండు వారలగని మధుమాసశుక్లద్వాదశియందు అనంతద్వాదశీవ్రతంబుసల్పిన నాలక్ష్మీపిరియునికి పిరియురా

లగుదురనియు నాకుమీారుద్దంపంబున దంశంబు పెట్టరైతిరి గాన అష్టావక్రమునిం బరిహసించి తచ్ఛాపంబున గోపికస్త్రై గోపాలునికి భార్యలగుదురని చెప్పెనుగాన నాయప్సరసలు గోపికలైపుట్టిరి. వరాహపురాణము॥ గ్రంథవిస్తరముచే మూాలము వ్రాయనైతిని

మూ॥ దుర్గత్తమోత్తమ

వీరలు మొదలుగాగల శ్రేష్ఠులైనవారిలో మిగుల ప్రధానులగు

మూ॥ మత్తకాశినిదిత్త

మధుపానముచేయకనే మత్తురాలులవలె నుండువారియొక్క మనంబులు

మూ॥ చిత్తజాయత్తమత్త

మన్మథాధీనములై మదమెత్తిన

మూ॥ దశశతార్బుద

అర్బుదం దశకోటీనాం మునిభిః కథితంవిధా। దశార్బుదం యత్రభవేత్సోపియూథః ప్రకథ్యతే॥ అర్బుదసంఖ్యగలగుంపు యూథమనియు పదియర్బుదసంఖ్యగల గుంపునకు గూడ యూథమని పేరొందును. గర్గభాగవతము॥

దశకోటిభిరేక మర్బుదంబని భాగవత పంచమస్కంధమున శ్రీధర వీరరాఘవీయ వ్యాఖ్య.

మూ॥ ఘోషసుషమ

గొల్లవాండ్ల పల్లెలలోని మిక్కిలిచక్కనివారగు నూరు యూథముల

మూ॥ ఘోషాపరివృత బృందావన ప్రాంగణా=

గోపికలతో గూడికొని బృందారణ్యవీధుల ముంగిలియందు

మూ॥ నంగసంగర

మన్మథక్రీడకై భంగములేని

మూ॥ మభంగాలింగన మంగళ

ఆలింగనము చేయుటవలనకలిగిన శుభ సంతోషములను

మూ॥ తరంగసంగత సాంగోపాంగ

అలలతో గూడుకొని క్రమమైన స్వరములుగల

మూ॥ సంగీతశృంగార రాసరంగ

గానము చేత ఉజ్వలమై మండలాకారముగ అనేకులు అనేకచోటగూడి నృత్యము చేయు స్థలములయందు

మూ॥ భుజంగ రింగమాణ రంగాంగం

విటునివలె సంచారము చేయుచు నటించుచున్న అవయవములు గలవానిని శ్లో॥ అంగనామంగనామంతరే మాధవో మాధవం మాధవం చాంతరేణాంగనాః । యిద్ధమాకల్పితే మండలేమధ్యగ స్సంజగౌ వేణునా దేవకీనందనః॥— మణిమంజరి చతుర్థస్సర్గ మరియు, కృష్ణకర్ణామృతము.

మూ॥ ఇళా రుక్మిణీ జాంబవత్సత్య మిత్రవింద కాళిందీ నాగ్నజిద్భద్ర లక్ష్మణా రోహిణీ ప్రముఖ దశ మహిష్యోత్తర శతాధిక షోడశసహస్ర

ఇళాదేవి ఆదిగోపిక, సాక్షాద్రమాదేవి రుక్మిణి, పార్వత్యంశము జాంబవతి, భూదేవి సత్యభామ, సరస్వతీ గం

గాంశము మిత్రవింద శైబ్య, విరజాంశము కాళిందీ, తులసీ సావిత్రీ స్వాహాంశము నాజ్ఞజితి, (సత్య) హ్రీదేవి భద్ర, దక్షిణాదేవి లక్ష్మణ, రత్నమాల రోహిణి, యీపదునగురుధర్మ పత్నులు. నరకాసురునింటనుండిన పదహారువేల నూర్గురు భోగపత్నులు.

మూ॥ రమణీవిరహమాణ రమమాణ రమణాం

వీరు మొదలైన పదహారువేల నూటపదిభార్యలగు కళలచేత నాథులను రమింపజేయు కాంతారత్నములనెడు కామాభిలాషమును రమ్యక్రీడాదులవల్ల విరమింపజేయుచున్న చక్రాదనము మొదలగువానిచేత జనులనెల్ల సంతోషింపజేయువాడును,

మూ॥ అనంతసహస్రనామాం తగిణతవర తరగురుత

రార్యతనోద్దామనామధే యాన్నమో భగవతే.

అంతములేని సహస్రనామముల యందణగియుండు శ్రేష్ఠతరమునట్టి గొప్పతరములై పూజ్యతచే

ఉత్కృష్టములగు నామములు గలవాడగు భగవచ్ఛబ్దమునకు

శ్లో॥ మాహాత్మ్యస్య సమగ్రస్య ధైర్యస్య యశసశ్శ్రియః।

జ్ఞానవైరాగ్యయోశ్చైవ షణ్ణాంభగఇతీఙ్గనా॥

సంపూర్ణమైన మాహాత్మ్యమును ధైర్యము, కీర్తి, సంపద, జ్ఞానము, వైరాగ్యము అనునివి భగమని చెప్పబడును. అదిగలవాడు గాన భగవంతుడు.

కేశవాయనమః సంకర్షణాయనమః

నారాయణాయనమః
మాధవాయనమః
గోవిందాయనమః
విష్ణవేనమః
మధుసూదనాయనమః
త్రివిక్రమాయనమః
వామనాయనమః
శ్రీధరాయనమః
హృషీకేశాయనమః
పద్మనాభాయనమః
దామోదరాయమనమః

వాసుదేవాయనమః
ప్రద్యుమ్నాయనమః
అనిరుద్ధాయనమః
పురుషోత్తమాయనమః
అధోక్షజాయనమః
నారసింహాయనమః
అచ్యుతాయనమః
జనార్దనాయనమః
ఉపేద్రాయనమః
హరయేనమః
శ్రీకృష్ణాయనమః

స్వయంజాతాయనమః
సోమకప్రమ పథాయనమః
వేదోద్ధృత విధాతనతాయనమః
శార్ద్గదేవోద్దరాయనమః
స్వచ్ఛమహామచ్ఛ్యాయనమః
సురాసురప్రార్థితాయనమః
స్వయంభవాయనమః
మ దరధరాయమః
అచ్ఛబృహత్కచ్ఛపాయనమః
కమలాసన నాసికసంభూతాయనమ
కనకాక్షశిక్షకాయనమః
రసాతలగతధరాధరాయనమః

శ్వేత యజ్ఞవరాహాయనమః

స్తంభసంభవాయనమః

కనద్దంష్ట్రాకరాళ వదనాయనమః

ప్రకాశమానములగు కోరలవల్ల భయంకరమైన వదనముగలవాడు.

పవిప్రతిమాన భాసన్నఖాయనమః

వజ్రాయుధముయొక్క ధారకు సమానమైన వెలుంగుగల గోళ్లుకలవాడు.

రక్షోరాజవక్షోభాగవిభాగాయనమః

జయారంభా నరసింహాయనమః

(వేగము)

కపట = పట్వాయనమః

పాటవవటునటనాయనమః

బలిబంధనాయనమః

త్రిలోకవిక్రమత్రివిక్రమాయనమః

జామదగ్న్యాయనమః

క్షత్రియపుత్రకత్రిసప్తవారాయనమః

కరోరకుఠారాయనమః

పరశురామాయనమః

కారణానేకమవతారాయనమః

వకపరి మహావిష్ణుండు బ్రహ్మసభకేతెంచిన సనకాదులు సన్మానించిరి. విశిష్టుమైన సనత్కుమారుడు ధ్యానస్థుడవలె నుండెను. అదిగాంచి కుపితుడగు

విష్ణువు ఓసత్యవ్రతా నీవు నిష్కాముడవు గర్వముచేత స్తబ్ధముగ నున్నావు గాన శరజన్ముండవై జన్మించి కామాకులుండవు గమ్మని శాపంబిచ్చె అందుకతండు నీకుంను సర్వజ్ఞత్వంబుబోయి కొంతకాల మజ్ఞానివి గమ్మని మరల శాపంబిచ్చె.

ఒకతరి అసురుల వృద్ధికై తపంబుజేయుచున్న భృగు పత్నియు చవనమాతయు నగు పులోమయను సతిని సంహరించినందున అమ్మహామునియైన భృగుండు కోపించి నీకు స్త్రీ వియోగంబు గలుగునని శపించె॥ వాసిష్ఠరామాయణం

జలంధరుండను రాక్షసుని పత్నియగు బృందయను పతివ్రతను జలంధరరూపంబున పతివ్రతా భంగంబుచేయ నామె స్త్రీ వియుక్తుండవు గమ్మని శాపంబిచ్చె॥ వాసిష్ఠ రామాయణం.

నృసింహ్మభటకటమువలన పయోష్ణీనదీతీరంబున నొక మునిపత్ని భయముచే మృతిబొందె. నప్పుడామె భర్తయగు దేవశర్మ దుఃఖితుండై నీకును స్త్రీ వియోగము సంభవించునని నృసింహ్మునిని శపించె వాసిష్ఠరామాయణము,

అంబరీషపుత్రి శ్రీమతి యనుదాని పర్వత నారదులు దామ దామ వివాహముగావలయునని యాచించి వేరువేరుగా వైకుంఠమునకుంబోయి విష్ణుని వేడి సభాస్థలంబున పర్వతుని ముఖంబు వానరాకారంబుగ నుండవలయునని నారదుండును, నారదునిముఖంబు వలీముఖంబుగనుండవలయునని పర్వతుండును వరంబంది స్వయంవరస్థలంబున రాజానుమతముచే నుం

పతరి విష్ణువు నారాయణుడై శ్రీమతిం వైకుంఠమునకు గొంపోయె. నంత ఋషులిద్దరు హరిద్వారంజేరి కపటకృత్యముచే శ్రీమతినపహరించితివి గాన అంబరీషవంశమునందుబుట్టి జనకజయగు యాశ్రీమతిని వివాహంబై యుండెదవు. నీవురాక్షసకృత్యమువలన కన్యకనపహరించితివిగాన నీభార్యయు రాక్షసాపహృత కాగలదు, మేమిప్పుడు యెట్టిదుఃఖమును బొందితిమో అట్టిదుఃఖమనుభవింతువని శాపంబిచ్చిరి. అద్భుతరామాయణ నాల్గవసర్గ॥

బ్రహ్మాదిదేవతాప్రార్థనచే రావణవధార్థమై జన్మించిన దొకకారణము. రామాయణము॥

సూర్యవంశపు అనరణ్యుడను రాజర్షిని రావణుండధర్మయుద్ధంబునజంపిన నారాజు నావంశంబున జనించినవానిచే నీకు మరణంబుసిద్ధించునని శాపంబిచ్చె. రామాయణము ఉత్తరకాండము॥

అనరణ్యునికుమారుడమరబాహుండనురాజు తండ్రిపగదీర్పుటకై నారాయణునారాధించి వరంబువేడిన నీవలన జంపబడదు, నేనీవంశంబునజనించి జంపెదనని నారాయణుండు వరంబిచ్చె. విచిత్రరామాయణము॥

దశరథుడు పుత్రార్థియై పుత్రకామేష్టిచేసిన దొకహేతువును.

మఱియు దశరథుండు సంతానార్థమై వసిష్ఠానుమతంబున • జ్యేష్ఠశుక్లఏకాదశీ వ్రతంబుసల్పిన దొకకారణంబు. వరాహపురాణం॥

కౌసికసవరక్షణాయనమః
పాదరజా — హల్యా పాలితాయనమః
ఖండపరశు కోదండఖండనాయనమః
వైదేహీ వైవాహికాయనమః
పితృవాక్యపాలనాయనమః
చిత్రకూట నివాసాయనమః
సీతాపరాధ విరాధ నిరోధాయనమః
పంచవటీ తటకుటీరాయనమః

మూ॥ శర్వాబర్వ వరగవిత ఖరాది దుర్వార దర్వీకర గర్వపర్వత సుపర్వాధి పాయనమః

శంకరుని అతిశయమగు వరమువల్ల గర్వింపబడిన ఖర దూషణ త్రిశిరులను అడ్డగింపగూడని రాక్షసులయొక్క అహంకారమను పర్వతములకు దేవేంద్రుని బోలినవాడు యాజ్ఞవల్క్యమహాముని పుత్రులగు చంద్రకాంత మహా మేధవిజయులనువారు తమ పదునాలుగు వేల శిష్యగణముల తోడ శంకరు నారాధించి క్రూరరూపంబుగైకొనినప్పుడ రాముని చే ముక్తిబొందుదురని వరంబునొందిన వారలుగాన ఖరదూషణ త్రిశిరులైరి. శిష్యగణంబులు వీరలకు సైన్యంబై యుండి శ్రీరామునిచే మరణంబునొంది కైవల్యంబునొందిరి శేషధర్మము.

విష్ణునా యే హతాస్తేతు ప్రాప్నువంతి హారేగతిం॥ తృతీయస్సర్గ అధ్యాత్మరామాయణ ఉత్తరకాండము.

విష్ణువుచే హతులైనవారు అతనిభావమె పొందుదురు

రావణంప్రతి సనత్కుమారోక్తిః.

కపటహారిణ హననాయనమః
ఖగాధ్యక్ష మోక్షణాయనమః
శబరీఫల భక్షణాయనమః
సమీరకుమార మనుచరాయనమః
సుత్రామపుత్రహంత్రాయనమః
స్వయంపదప్రదస్వయం ప్రభాయనమః
విభీషణార్తి భాషణ శోషణాయనమః
సాయకాత్త సాగరాయనమః
దశశతసహస్రకంఠాది దైత్యకంఠకంఠలుంఠ నాయ నమః
శిశుమరీణ నిహారణాయనమః
సీతాశ్రీరామ చంద్రాయనమః
సంఖ్యాధికానేక బ్రహ్మాండాధిపాయనమః
సమస్త దేవతాహ్వాని తాయనమః
జననీ జనకేతర జనని జనకాయనమః
రాధానవసంగమ సమ్మోదాయనమః
రాధాహృదయ ప్రమోద కాయనమః
రాధారతి సురతాయనమః
రాధామోహన తత్పరాయనమః
రాధావశీకరాయనమః
రాధాలింగన మంగళాయనమః
రాధాకామఫలప్రదాయనమః

పితృదేవతల మానస పుత్రికాత్రితయంబులలో మేనక
ను హిమవంతుని కిచ్చిరి. యీమెగర్భ జనితయగు పార్వతి
మహాదేవునిచేబట్టి రత్నమాలను రాజర్షివర్యుండగు జనకున
కిచ్చిరి, యీమెపుత్రియగు సీతశ్రీరామచంద్రుని వివాహం
బాయెను. కళావతియను నామెను సృన్నగుపుత్రుండైన సుచం
ద్రునికిచ్చిరి. యీవధూవరులు దివ్యవర్ష సహస్రంబులు
తపంబాచరించి చతుర్ముఖునిచే వరంబంది ద్వాపరాంత
మునన్ొకకోటియు యాబదిలక్షల గోకులకధికారియగు వృష
భానుండను గోపకుండయ్యె కళావతియును, యితనికిధర్మ
పత్నియగుటంచేసి యీమెగర్భంబున గోలోకవాసినియగు
రాధాదేవిజన్మించె. కృష్ణునికివస్త్రద్వయంబును రాధకు ఏకా
దశాబ్దకాలంబున బృందారణ్యంబున విధాత పురోహితుండై
విధివిహితంబుగ వివాహంబుగావించె. నాఁటప్రభృతి రాధా
కృష్ణులు రాత్రివేళ రాసమందిరంబులను పగటియందు వృష
భాను నందరాజమందిరంబుల నుండుచుండిరి. గర్గభాగ
వత అష్టమాధ్యాయము. గోలోకఖండ షోడశాధ్యాయము.
మరియు గోపాల సహస్రనామోక్తిః

తారఫలపాద ప్రపదర్శనాయనమః

ముత్తెపుగుత్తులు ఫలింపినయనేకవృక్షములను ...శో
దానందులకుఁ జూపినవాఁడు గిరిరాజఖండ షష్ఠాధ్యాయము,

కరిబుధామభామావర పరిదాయనమః

గోపిసంపూర్ణ కామదాయనమః

గోపికా మానహరణాయనమః

గోపికాంశుకా పహృతాయనమః
గోపస్త్రీక కరపీండితాయనమః
గోపికాస్తన సక్తాక్షాయనమః
గోపికాజనమర్ధనా త్యంతనిర్దయాయనమః
గోపాలాష్టోత్తర కృష్ణసహస్రనామ ప్రసూనాం॥
గోపికాకృత నఖక్షతాయనమః
గోపికా కృత మజ్జనాయనమః
గోపికాచకుంకుమ ముద్రితాయనమః
గోపీచేలాంచలాసీనాయనమః
గోపి సహాభోక్తాయనమః
గోపికార్పిత తాంబూలగ్రహణాయనమః
గోపి దంతదష్టోష్ఠాయనమః
గోపికా భుజోపధానాయనమః
గోపికాశతయూథపాయనమః
గోపికాధ్యానగోచరాయనమః
గోపికావిరహాసంతప్తాయనమః
గోపికాప్రహితా క్రూరనివారితాయనమః
సాందీపనందన ప్రదత్తాయనమః
కంసాద్యసురాంశవంశ హింసనాయనమః

రజక, పూతన, శకట, తృణావర్త, బక, నాగ, ధేనుక, ప్రలంబ, సుదర్శన, శంఖచూడ, వృష, కేసి, వ్యోమ, సామజ, చాణూర, ముష్టిక, హంస, దివిక, సృగాల, మురు, నరక, ఋక్మి, పౌండ్రక, శిశుపాల, దంతవక్త్ర, దస్వర, విదూ

రథ, సాల్వ, పల్లవ, పిప్పల, పంచజనుడు మొదలైన వారిని సంహారించినవాడు.

సహస్రకరకరకర్తనాయనమః

స్థాపితాక్రూరశమంతకాయనమః

ప్రతిదినద్వంద్వధేనుదానాయనమః

నిత్యమును పదుమూడు వేలు నెనుబదినాలుగు కనకధేనువులను యిచ్చుచుండినవాడు, భాగవతదశమస్కంధ,

విదురసదనోదనఖాదనాయనమః

పరీక్షిత్ప్రాణరక్షకాయనమః

సుబోధకోద్ధవాయనమః

రామునివరంబున గుహుండు ఉద్ధవుడై జనించె, విచిత్ర రామాయణము.

రాధాశ్రీకృష్ణాయనమః

మధ్యగయామధ్యమజినసుతాయనమః

దైత్యమానినీ మానహారాయనమః

త్రిపురమారణమార్గణాయనమః

శుద్ధబోధ్యబుద్ధాయనమః

కల్యవసానవిష్ణుయశాత్మజాయనమః

కలియుగాది ౪ లక్షల ౩౨ వేల సంవత్సరములకు విష్ణుయశస్సను విప్రునకు పుత్రునిగా బుట్టినాడు. కల్కిపురాణం॥

ప్రౌఢగాఢప్రతాపాయనమః

పద్మావతీధవాయనమః

యాజ్ఞవల్క్యపురోహితాయనమః

కలిమారకల్కియనమః

శ్లో॥ కల్కి విష్ణుయశఃపుత్రో యాజ్ఞవల్క్య పురోహితం. అని అగ్నిపురాణము॥

చతుర్దళాధార గణేశాయనమః

షడ్దళస్వాధిష్ఠానసురజ్యేష్ఠాయనమః

దశదళమణిపూరకనారాయణాయనమః

ద్వాదశదళమనాహతమహేశ్వరాయనమః

షోడశదళవిశుద్ధ జీవాత్మాయనమః

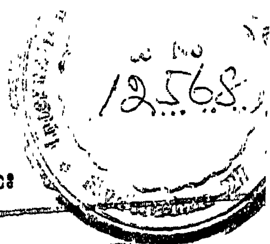
ద్విదళమాజ్ఞాపరమాత్మాయనమః

సహస్రార గురవేనమః

శ్లో॥ మూలాధారం గుదస్థానం స్వాధిష్ఠానం తు మేహనం నాభిస్తుమణిపూరాఖ్యం హృదయాబ్జమనాహతం। తాలుమూలవిశుద్ధాఖ్య మాజ్ఞాఖ్యం నిటలాంబుజం। సహస్రారం బ్రహ్మరంధ్రమిత్యాగమ విదోవిదుః॥ శ్లో॥ ఆధారస్తు చతుర్దళోరుణరుచి ర్వాసాంత వర్ణాశ్రయ స్స్వాధిష్ఠానమనేక వైద్యుతనిభం బాలాంత షట్పత్రకం। రత్నాభం మణిపూరకం దశదళం డాద్యంఫకారాంతకం పత్రైర్ద్వాదశభి స్స్వనాహతపురీ హైమీ కఠాంతాన్వితా॥ దృష్ట్వారం స్వరషోడశైశ్శశధరం జ్యోతిర్విశుద్ధాంబుజం। హంక్షేత్యక్షర పద్మపత్రియుగళం రమ్యైవమాజ్ఞాపురీ॥ తస్మాదూర్ధ్వమధోముఖం వికసితం పద్మం సహస్రచ్ఛదం। నిత్యానందమయం సదాశివపురీ శక్త్యైనమశ్శోభితం॥ శ్లో॥ షట్శతంగణనాథస్య షట్సహస్రం ప్రజాపతేః। షట్సహస్రం గదాపాణే

షట్సహస్రం పినాకినః । ఆత్మనస్తు సహస్రంతు సహస్రం పరమాత్మన. । గురుమూర్తే స్సహస్రంతు అజపాయాని వేదయత్ ॥ టీ॥ గుదస్థానమందు చతుర్దళకమలమున (వశషస) అను అక్షరములతోడ అరుణకాంతిగల మూలాధార చక్రంబున వినాయకునకు ఆరునూరును, మేఢ్రమందు షడ్దళకమలమున (బ భ మ య ర ల) అను అక్షరములుగల అనేకమెరుపువర్ణముగలిగిన స్వాధిష్ఠానచక్రమునందు బ్రహ్మకు ఆరువేలును, నాభిదేశమందు దశదళకమలమున (డ ఢ ణ త థ ద ధ న ప ఫ) అను అక్షరములవల్ల కెంపులదీప్తిచేతనుండు మణిపూరక చక్రమందు శ్రీమహావిష్ణువునకు ఆరువేలును, హృదయమందు ద్వాదశదళకమలమున (క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ఝ ఞ ట ఠ) అను అక్షరములుగలిగి బంగారువన్నెఅయిన అనాహతచక్రమునందు రుద్రునకు ఆరువేలును, భుజసంధియందు షోడశదళకమలమున (అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ౠ ఌ ౡ ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ) అను అక్షరములుగల జ్యోతిప్రభయగు విశుద్ధచక్రమునందు జీవాత్మునకు సహస్రమును, నేత్రసంధియందు ద్విదళకమలమున (హంక్షం) అను అక్షరములుగలిగి రత్నచ్ఛవిగాసెరయు ఆజ్ఞాచక్రమందు పరమాత్మునకు సహస్రమును శిరోర్ధ్వభాగమున అధోముఖముగనుండు సహస్రారచక్రమునందు శ్రీగురుస్వామికి సహస్రమును ఈవిధముగ ప్రతిదినము ఇరువదియొక్క వేల ఆరునూరు సార్లు హంసగాయత్రీమంత్రము అర్పణమగుచుండును.

శుకయోగతారావళి,

సర్వలోకపితే్రనమః
సర్వలోక పితామహాయనమః
సర్వలోక ప్రపితామహాయనమః
సర్వలోక కర్త్రేనమః
సర్వలోక భర్త్రేనమః
సర్వలోక హర్త్రేనమః
సర్వలోకోద్భవకరాయ బ్రహ్మణేనమః

శ్లో॥ శ్రీమదానందతీర్థార్య మతాచార ప్రవర్తకః । రాధాకృష్ణస్య భక్తోసౌ కృష్ణమంత్రార్థతత్వవిత్ । పశ్చాత్పినాకినిభాగే మణిముక్తావళీతటే । గ్రామణీగ్రామవాస్తవ్యో (రెడ్డిపల్లి) శిష్టశ్శాండిల్య గోత్రజః । సూత్రేకాత్యాయనస్యైవ అప్రసాఖ్యో మహాసుధీః । తస్యపుత్రో గుణమణిహారనామానితి విశ్రుతః॥

శ్లో॥ శ్రీమద్దుందుభివత్సరే బుధముదేమాసేమధౌ నామకే । శ్రీమద్రాఘవ సత్కృపాతరికటిత్వం ఇష్టార్థసిద్ధిప్రదం। ఐశ్వర్యేశ్వరనామకం సులలితం సూత్రం మయామార్గణో। సాహసృమ్యథ తత్రివింశతికలా కర్త్రావితిఖ్యాతితః॥

౧౦౨౮

శ్రీమదైశ్వర్యేశ్వర నామకగ్రంథం
సమాప్తమగమత్॥
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.